

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ghid
„Politica agricolă a UE și impactul
acesteia asupra dezvoltării durabile a
Republicii Moldova”

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Broșura face parte din proiectul numărul 610667-PPE-1-2019-1-MDEPPJMO-PROIECT, Promovarea Integrării Europene a Republicii Moldova cu accentul specific asupra sectorului agricol. Aceasta explică modul în care UE acționează la capitelele Politica agricolă Comună și Naționalizarea Obiectivelor de dezvoltare Durabilă în RM

Această broșură a fost pregătită de:

Elena SIMCIUC
Natalia ZAMFIR
Ionel Mugurel JITEA

Opiniile prezentate în acest document sunt ale autorilor și nu neapărat reprezintă poziția Uniunii Europene

Date de contact:

simciuc.elena@gmail.com
nataly.zamfir@yahoo.com
mjitea@usamvcluj.ro

Disclaimer: "Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta."

Denumirea proiectului: Promovarea Integrării Europene a Republicii Moldova cu accentul specific asupra sectorului agricol

Acronim EUAGRO

Numărul de referință: 610667-PPE-1-2019-1-MDEPPJMO-PROIECT

Data de începere: 16 octombrie 2019

Durată: 24 Luni

Instituția beneficiară Universitatea Agrară de Stat din Moldova (UASM)

Pagina oficială a proiectului:
<http://euagro-project.eu/>

48 p – 21 × 29,7 cm

Reproducerea este permisă. Pentru orice utilizare sau reproducere a fiecărei fotografii în parte, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorului drepturilor de autor, Elena Simciuc.

Chișinău, 2020

Cuprins

Cuprins	3
Abrevieri	4
Politica Agricolă Comună. O politică publică a Uniunii Europene orientată spre un viitor durabil.	5
1.1 Mecanisme, principii ale Politicii Agricole Comune în etapa de creare (1952 – 1992).....	5
1.2 Reforma Politicii Agricole Comune din anul 1992 (reforma Mac Sharry).....	7
1.3 Reformele Politicii Agricole Comune promovate prin Agenda 2000.....	8
1.4 Acordul de la Luxemburg	9
1.4.1 Politică Agricolă Comună în Noile State Membre.....	10
1.5 Politică Agricolă Comună în perioada 2014 – 2020 (Reforma Cioloș).....	12
1.5.1 Organizarea comună de piață.....	15
1.6 Dezvoltarea rurală.....	16
1.7 Politică Agricolă Comună și mediul.....	17
1.7.1 Măsuri de ecocondiționalitate.....	18
1.7.2 Bune condiții agricole și de mediu.....	18
1.7.3 Măsuri de agro-mediul.....	19
1.8 Scheme de calitate pentru creșterea valorii adăugate a produselor agricole.....	19
1.8.1 Indicațiile geografice	20
1.8.2 Alte sisteme de calitate.....	21
Armonizarea cadrului politic și normativ național cu standardele UE privind atenuarea și adaptarea la schimbările climatice	22
2.1 Introducere.....	22
2.2 Impactul managementului durabil al mediului asupra schimbărilor climatice	24
2.3 Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în secotarele transport, infrastructură, energetică.....	26
2.3.1 Reformele în domeniul transport și infrastructură	27
2.3.2 Reformele în domeniul energetic	29
2.4 Măsurile de atenuare a schimbărilor climatice în sectorul industrial	31
2.5 Reîmpădurirea pentru dezvoltarea durabilă cu emisii reduse de carbon	33
2.6 Adaptarea agriculturii la schimbările climatice	37
2.7 Schimbarea climei și resursele de apă	39
2.8 Schimbarea climei și calitatea aerului atmosferic	42
2.9 Măsuri de adaptare a sectorului de sănătate la schimbările climatice.....	44
2.10 Managementul durabil al deșeurilor în scopul reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.....	45
2.11 Protecția Civilă în Situațiile Excepționale	47

Abrevieri

ANRE - Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
CE - Comunitatea Energetică
CEE - Comunitatea Economică Europeană
CONUSC – Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice
DOP - Denumire de Origine Protejată
EE – eficiența energetică
FEADR - Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FNDAMR - Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural
GES - Emisii de gaze cu efect de seră
GHS – Sistemul Global Armonizat de Clasificare și Etichetare a Produselor Chimice
HCFC – gaze hidroclorofluorocarburi
IG - Indicație Geografică
IGP - Indicație Geografică Protejată
MADRM - Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
ODD- Obiective ale Dezvoltării Durabile
ONU - Organizația Națiunilor Unite
PAC - Politica Agricolă Comună
PIB - Produsul Intern Brut
PNC - Plăți Naționale Complementare
PNUD - Programul Națiunilor pentru Dezvoltare
SIAC - Sistemul Integrat de Administrare și Control
SPUS - Schema de Plată Unică pe Suprafață
STG - Specialitatea Tradițională Garantată
TCE -Tratatului Comunității Energetice
UE - Uniunea Europeană

Politica Agricolă Comună. O politică publică a Uniunii Europene orientată spre un viitor durabil.

1.1 Mecanisme, principiile ale Politicii Agricole Comune în etapa de creare (1952 – 1992)

Bazele Politicii Agricole Comune au fost stabilite imediat după cel de-al doilea război mondial, atunci când continentul european se confrunta cu o gravă penurie de produse alimentare. Agriculturii, prin obiectivele care i-au fost asociate, i s-a recunoscut rolul strategic esențial de eradicare a sărăciei rurale și de înlăturare a urmărilor războiului.

Articolul 39 al Tratatului de la Roma (1957), prevedea:

- creșterea productivității agricole prin promovarea progresului tehnic și asigurarea dezvoltării raționale a producției agricole, cât și utilizarea optimă a factorilor de producție, mai ales a forței de muncă;
- asigurarea unor standarde corespunzătoare de viață în agricultură prin creșterea câștigurilor individuale;
- garantarea securității aprovizionării populației cu produse agro-alimentare prin asigurarea unei oferte îndestulătoare și la prețuri rezonabile pentru consumatori;

Obiectivele inițiale ale Politicii Agricole Comune urmăreau asigurarea securității alimentare a populației, modernizarea tehnologică în vederea creșterii productivității agricole și a veniturilor agricultorilor precum și stabilizarea piețelor de produse agro-alimentare în contextul în care țările membre erau importatoare nete de astfel de produse. Astfel, statele fondatoare ale Comunității Economice Europene (CEE), respectiv Belgia, Franța, Olanda, Luxemburg, Republica Federală Germania și Italia, au stabilit prin conferința de la Stresa (1958) principiile funcționării și

aplicării acestei politici comune (Zahiu Letiția et al., 2006, pp20) ¹:

- crearea unei piețe unice în care produsele agro-alimentare să circule liber;
- preferința comunitară manifestată prin prioritatea acordată mărfurilor agricole ale Uniunii pentru membrii acesteia;
- solidaritatea financiară potrivit căreia statele membre participă la constituirea unor resurse financiare comune, din care vor fi mai apoi finanțate acțiunile legate de PAC;

Obiectivul de stabilizare a piețelor de produse agro-alimentare s-a realizat prin intermediul sistemului Organizărilor Comune de Piață (regulile care regelementează un produs), pe baza unor mecanisme de prețuri și intervenții specifice fiecărui produs și pe baza unui regim protecționist la frontiera Comunității.

Până la reforma din 1992, sistemul de prețuri cuprindea trei mari categorii (Vincze Maria, 1999) ²:

- **prețurile țintă** erau fixate la încheierea fiecărui an agricol de către Consiliul de Miniștri al Comunității Economice Europene, fiind considerate prețuri teoretice orientative pentru producători. Acestea au cunoscut mai multe forme: prețurile țintă indicative, care pentru cereale se stabileau spre exemplu în funcție de prețurile existente în zona cea mai fertilă a Uniunii; prețul de orientare se fixa pentru carnea de bovine și vin, fiind prețul sub care se declanșa procedura de intervenție etc;

¹ Zahiu Tetitia (coordonator) (2006). Agricultura Uniunii Europene sub impactul Politicii Agricole Comune, Editura Ceres, București ;

² Vinze Maria (1999). Politici agricole în lume – Teorii și realități, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca;

- **prețurile garantate** erau prețuri minime stabilite de către Consiliul de Miniștri, pe baza prețurilor țintă. Atunci când prețurile de pe piață coborau sub acest nivel garantat, organismele de intervenție (statale sau inter-profesionale) cumpărau produsele de la agricultori pentru a fi revândute atunci când condițiile de piață deveneau mai favorabile;

- **prețurile de intrare la frontieră** erau stabilite de către Consiliul de Miniștri și aveau ca și scop împiedicarea pătrunderii produselor străine pe piața europeană. Principala lor formă era prețul prag (preț minim de import), care reprezenta acel nivel sub care produsele importate nu puteau fi comercializate pe piața unică. În general, nivelul său era situat peste nivelul pieței interne; un astfel de mecanism a fost desființat la 1 iulie 1995, conform acordurilor încheiate în cadrul Rundei Uruguay.

Politica de subvenționare a fost strâns legată de politica de prețuri, folosindu-se o mare diversitate de tipuri de subvenții: la producător pentru achiziționarea de inputuri; sub forma de prime incluse în preț; subvenții complementare prețurilor; susținerea serviciilor agricole; subvenționarea dobânzilor la creditele de investiții în ferme; subvenții la export etc (O de Gasquet, 2002)

³

Printre cele mai importante consecințe provocate în urma implementării PAC pot fi considerate următoarele (Zahiu Letiția et al., 2005)⁴:

- obiectivele inițiale ale PAC, privind securitatea alimentară și reducerea ponderii costului alimentației în bugetul unei familii, au fost îndeplinite. Încă din anul 1973

nevoile comunitare la produse cum sunt cerealele, carnea de bovine, produsele lactate sau carnea de pasăre și legumele erau asigurate în proporție de peste 100%, gradul de auto-suficiență alimentară extinzându-se treptat la majoritatea produselor alimentare;

- importante creșteri ale productivității agricole ca urmare a prețurilor interne ridicate, a protecției la frontiere și a subvențiilor la export;

- modernizarea agriculturii prin subvenții la achiziționarea de inputuri și prin acordarea de credite cu dobânzi preferențiale;

- creșterea ofertei de produse agricole, fără legătură cu cererea finală, și acumularea de stocuri ce trebuiau exportate subvenționate;

- creșterea excesivă a costurilor bugetare, statele membre ajungând în imposibilitatea de a mai asigura resursele bugetare necesare pentru finanțarea pe termen lung a PAC. În anul 1970, resursele financiare utilizate pentru finanțarea măsurilor de politică agricolă reprezentau aproximativ 80% din bugetul comunitar. Mai mult, peste 80% din sprijinul financiar total ajungea la numai 20% dintre ferme, acestea având în general o dimensiune mare în termeni fizici.

În aceste condiții, reforma Politicii Agricole Comune devenea din ce în ce mai stringentă. La aceste dezechilibre interne se adăugau presiunile exercitate de către Organizația Mondială a Comerțului în privința liberalizării pieței mondiale de produse agro-alimentare (Comisia Europeană, 2007a)⁵.

³ Gasquet O. (2002). Comprendre notre agriculture el la P.A.C, Librairie Vuiber, Paris: pp 7-221.

⁴ Zahiu Tetiția (2005). Politici și piețe agricole – reformă și integrare europeană, Editura Ceres, București.

⁵ European Commission (2007a). Directorate general for agriculture and rural development : The Common Agricultural Policy Explained, Brussels: pp 1-19;

1.2 Reforma Politicii Agricole

Comune din anul 1992 (reforma Mac Sharry)

Măsurile de reformă au fost stabilite, și respectiv acceptate de către membrii Comunității în anul 1992, în urma propunerilor înaintate de către comisarul european din domeniul agricol, Ray Mac Sharry. Acestea permiteau în special atingerea cerințelor prevăzute în cadrul negocierilor de liberalizare a comerțului cu produse agro – alimentare și vizau principalele categorii de producții europene (Mag-Petrescu Ruxanda, 2007)⁶. În domeniul producției de cereale, plante oleaginoase, plante proteice dar și în cadrul sectorului zootehnic al creșterii bovinelor, erau prevăzute reduceri importante pentru nivelul prețurilor garantate (de intervenție), acestea ajungând până la 30%, în cazul cerealelor. Pentru a compensa pierderile de venit provocate în urma reducerii prețurilor instituționalizate, au fost instituite **plăți directe compensatorii**, acestea constituindu-se în principalul mecanism de sprijin al veniturilor fermierilor în perioada anilor 1992 – 2000.

Dacă în sistemul de politică agricolă anterior anului 1992, fermierii erau stimulați prin mecanismul de susținere al prețurilor să producă mai mult, în noul sistem de susținere, compensațiile acordate ca urmare a reducerii prețurilor de intervenție sprijineau menținerea veniturilor fermierilor fără a-i incita la creșterea randamentelor la hectar sau pe cap de animal. Ei primeau compensații financiare indiferent de volumul producției, fiind în același timp cointeresați în obținerea unor produse de calitate și la costuri reduse prin prisma realizării unei

⁶ Petrescu-Mag RM (2007). Politica Agricolă Comună: trecut, prezent și viitor, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca;

valorificări cât mai ridicate a produselor pe piață. Compensațiile financiare erau stabilite pe hectar sau pe animal, în funcție de randamentele medii de referință obținute pe suprafața de baza regională stabilite pentru fiecare stat membru. În acest fel, nivelul sprijinului financiar era cuplat de structura sa, fiind în același timp condiționat de retragerea unor suprafețe de teren din producție (set aside), de numărul animalelor din fermă și de sistemul de creștere adoptat. Pentru producătorii de lapte, începând cu anul 1993 s-au introdus noi cantități globale garantate, iar vechiul regim al cotelor de lapte acordate procesatorilor a fost înlocuit cu regimul cotelor de lapte acordate direct producătorilor agricoli (Faucheux, 2006)⁷.

Micii producători care obțineau mai puțin de 92 tone de cereale, nu aveau obligativitatea de a retrage în mod voluntar suprafețe din producția agricolă. În producția vegetală, sumele compensatorii se calculau prin înmulțirea primei stabilite pe tona de produs, cu producția medie de referință la hectar și cu numărul de hectare eligibile pentru subvenții. În cazul laptelui, plățile compensatorii erau calculate în funcție de cotă, calitatea laptelui și alte condiții adiacente (Zahiu Letiția et al., 2006)⁸.

Măsurile de reformă radicală, întreprinse în anul 1992 au determinat o relativă stabilizare a producției la un nivel mai apropiat de consumul comunitar, iar creșterea artificială a prețurilor s-a diminuat. De asemenea, introducerea criteriilor de calitate, ca și parte integrantă

⁷ Faucheux B. (2006). Pour un commerce équitable des produits laitiers : Eléments de réflexion pour une réforme du secteur laitier européen (Rapport d'Etude), Groupe de recherche et d'échanges technologiques, Paris, pp 4-29 ;

⁸ Zahiu Tetitia (coordonator) (2006). Agricultura Uniunii Europene sub impactul Politicii Agricole Comune, Editura Ceres, București ;

ale PAC, a avut un efect benefic asupra consumatorilor. Stări negative cum ar fi: prețuri de intervenție ridicate; subvenții care distorsionau piața; reducerea populației agricole; deșertificarea spațiului rural, precum și diversificarea lentă a producției au condus la necesitatea continuării reformelor structurale ale PAC și la adaptarea acesteia la noile realități și cerințe ale societății europene în ansamblul său (Delorme și Aumand, 2004)⁹.

1.3 Reformele Politicii Agricole Comune promovate prin Agenda 2000

În martie 1999, în urma unui Summit al Consiliului European desfășurat la Berlin, s-a adoptat un pachet de reforme în domeniul agricol cunoscut sub denumirea de Agenda 2000. Aceste reforme aveau trei obiective principale concretizate în: continuarea procesului de extindere al Uniunii către Centrul și Estul Europei, respectarea angajamentelor asumate în fața Organizației Mondiale a Comerțului și respectiv reducerea presiunilor bugetare provocate de către politica agricolă. Aceste reforme s-au concretizat în principal prin următoarele măsuri (Kelch et al., 1999)¹⁰:

- reducerea cu 15 puncte procentuale a prețului de intervenție pentru cereale în perioada 2000/2002, însoțită de creșterea

⁹ Delorme Gallerani, V., S.P. Gomez, M. Raggi, D. Viaggi (2008). Investment behavior in conventional and emerging farming systems under different policy scenarios, European Commission Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies, JRC Scientific and Technical Reports, Luxembourg;

¹⁰ Kelch D., et al., (1999). The European Union's Common Agricultural Policy Pressures for Change, United States Department of Agriculture, Economic Research Service, WRS-99-2;

plăților directe compensatorii cu aproximativ 9 euro/tonă;

- reducerea, în perioada 2000/2003 cu 33% a plăților directe compensatorii în domeniul producției de plante oleaginoase;

- stabilirea pentru perioada 2000 – 2006 a nivelului suprafețelor scoase în mod obligatoriu din producție, la 10% din suprafața alocată culturii mari la nivel de fermă;

- reducerea cu 20% a prețurilor de intervenție pentru carnea de vită, pentru următorii trei ani după reformă, parțial compensată prin plăți directe;

- menținerea regimului de cote în domeniul producerii laptelui, însoțită de creșterea imediată a nivelului acestora pentru un grup de țări membre ale Uniunii. În același domeniu de interes, reforma prevedea reducerea cu 15% a prețului de intervenție pentru unt și lapte praf acompaniată de acordarea unei prime compensatorii în funcție de volumul cotei deținute.

Agenda 2000 stabilește faptul că **dezvoltarea rurală** devine cel de-al doilea pilon al Politicii Agricole Comune (Desquilbet et al., 1999)¹¹. Resursele financiare importante acordate în acest domeniu, vizau în principal:

- sprijinirea acțiunilor de protecție a mediului, acestea devenind unul dintre criteriile esențiale în stabilirea eligibilității ajutoarelor financiare acordate fermierilor situați în zonele defavorizate;

- acordarea de ajutoare financiare zonelor rurale pentru: investiții și modernizări în cadrul fermelor; îmbunătățirea marketingului produselor agro-alimentare; stimularea instalării tinerilor în agricultură, și respectiv

¹¹ Desquilbet M., A. Gohin, H. Guyomard, (1999), La nouvelle réforme de la Politique agricole commune: une perspective internationale, Economie et Statistique, (329-330): pp. 13:33;

stimularea plecărilor prin pensionări anticipate din agricultură;

- stimularea înființării de activități conexe agriculturii în zonele rurale în vederea creșterii oportunităților de angajare în spațiul rural;

- păstrarea specificului și evitarea deșertificării zonelor rurale europene ;

1.4 Acordul de la Luxemburg

Pe baza propunerilor Comisiei Europene prezentate la 23 ianuarie 2003, miniștrii de agricultură ai Uniunii Europene întâlniți la Luxemburg la 26 iunie 2003 au ajuns la un acord în direcția realizării unei noi reforme a Politicii Agricole Comune (OECD, 2004)¹². Măsurile de reformă, urmăreau atingerea următoarelor obiective (Kelch and Anne Normile, 2004)¹³:

- controlul cheltuielilor bugetare legate de măsurile de piață prin intermediul disciplinei bugetare;

- pregătirea negocierilor cu Organizația Mondială a Comerțului;

- pregătirea cadrului organizațional necesar extinderii Uniunii către țări din Estul și Centrul Europei;

- introducerea problematicii protecției mediului și a respectării intereselor consumatorilor în cadrul măsurilor de politică agricolă;

Putem deci sublinia faptul că avem de a face cu o nouă reformă radicală. Astfel, s-a reușit orientarea măsurilor de sprijin financiar acordat sub formă de subvenții cuplate de structura producției, spre

¹² OECD (2004). Analysis of the 2003's CAP Reform, Paris Cedex, France, pp. 179- 202 ;

¹³ Kelch D., Mary Anne Normile (2004). Cap reform of 2003-04, United States Department of Agriculture, Electronic Outlook Report from the Economic Research Service, WRS-04-07 ;

sprijinul financiar acordat direct fermierului decuplat față de volumul producției. Practic, a avut loc o orientare a politicii agricole dinspre cantitate către calitate, și de la reglementările de piață către dezvoltarea rurală și protecția mediului.

În domeniul **subvenționării**, măsurile de reformă au introdus sistemul revoluționar de acordare a sprijinului financiar bazat pe susținerea veniturilor fermierilor prin plăți directe decuplate față de volumul producției (Regulamentul Consiliului 1782/2003)¹⁴. Prin aceste măsuri se urmărea responsabilizarea fermierilor față de semnalele pieței și limitarea efectelor măsurilor de politică agricolă asupra deciziei de producție. Totuși, pentru a evita posibilitatea părăsirii activității productive din partea unui număr mare de fermieri, statelor membre li s-a acordat posibilitatea de a opta pentru cuplarea unei părți a sprijinului financiar de volumul producției astfel: 25% din suprafața cultivată cu culturi de câmp; 50% în cazul subvențiilor pentru ovine și păsări; maxim 40% pentru prima acordată pentru grâul durum, și respectiv între 40 și 100% pentru anumite prime acordate pentru carnea de vită. Ajutorul financiar a fost acordat sub forma unei scheme de plată unică pentru fiecare exploatare agricolă. Pentru calculul acesteia, statele membre puteau opta (Regulamentul Consiliului 1782/2003)¹⁵:

¹⁴ Council Regulation (EC) 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the Common Agricultural Policy and establishing certain support schemes for farmers;

¹⁵ Council Regulation (EC) 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the Common Agricultural Policy and establishing certain support schemes for farmers;

- fie pentru un **model istoric** în care fiecărui fermier îi erau atribuite un anumit număr de drepturi de plată. Acesta se calculau ca și medie a sprijinului financiar primit de fermă pe parcursul unei perioade de referință (stabilită a fi cuprinsă între anii 2000 și 2002) și numărul de hectare eligibile. Drepturile de plată puteau fi transferate între fermierii aceluiași stat, cu sau fără teren, în funcție de decizia fiecărui stat membru. În cazul acestui model istoric, plata unică se determina prin multiplicarea numărului de drepturi de plată cu valoarea financiară a acestora, dar fără a se depăși numărul de hectare eligibile deținute de fermă;

- fie pentru un **model regional**, în care plata unică se determina multiplicând numărul de hectare eligibile cultivate în primul an după implementarea reformei cu subvenția stabilită la nivel regional pentru fiecare hectar de teren eligibil;

- a treia opțiune fiind reprezentată de **sistemul hibrid**, în care pentru fiecare sector de activitate se putea opta fie pentru modelul istoric, fie pentru cel regional, în funcție de opțiunea statului membru;

Pentru a beneficia de aceste subvenții directe, fermierii trebuiau să respecte o serie de standarde privitoare **la protecția consumatorilor, la protecția mediului înconjurător, la bunăstarea animalelor**, și respectiv **în ceea ce privește bunele practici de producție**. Controlul atingerii acestor standarde urma să fie realizat prin intermediul Sistemului Integrat de Administrare și Control (SIAC). Anual, acesta avea obligația de a verifica un eșantion format din cel puțin 5% din totalul fermierilor înregistrați. În situația în care un fermier nu reușea să atingă aceste cerințe, plățile directe puteau fi reduse sau chiar puteau fi retrase complet pentru anul în cauză. 25% dintre plățile ne acordate pe

baza acestor prevederi puteau fi reținute de către fiecare stat membru, restul întorcându-se în bugetul comunitar. Noile țări membre dispuneau de un sistem simplificat și în acest domeniu. În situația în care ele aplică schema de plată unică pe suprafață, fermierii lor au obligativitatea să respecte doar standardele pentru protecția mediului (Regulamentul Consiliului 1782/2003)¹⁶. Un alt mecanism deosebit de important prevăzut este cel al disciplinei financiare. Potrivit acestuia, cheltuielile bugetare aferente pilonului 1 al politicii agricole (plăți unice, susținerea pieței etc) au fost plafonate la un nivel maxim prevăzut pentru fiecare stat membru. De asemenea, statele membre aveau obligativitatea de a transfera o parte din resursele financiare destinate pilonului 1 către pilonul 2 – dezvoltarea rurală, prin așa numita opțiune de modulare. Nivelul acesteia a fost stabilit a se ridica la 3% în anul 2005, 4% în anul 2006, și respectiv 5% începând cu anul 2007 și până în anul 2012.

1.4.1 Politica Agricolă Comună în Noile State Membre

Ultima reformă întreprinsă în domeniul agricol și cadrul financiar stabilit, au constituit un preambul pentru extinderea Uniunii Europene cu 10 noi state din Europa Centrală și de Est (NSM), realizată în anul 2004. Aceasta a fost urmată, la 1 ianuarie 2007 de aderarea României și a Bulgariei. Principiul adoptat în cadrul tuturor acestor extinderi prevedea obligativitatea noilor membrii de a adopta legislația europeană din prima zi după aderare. Totuși, în ceea ce privește valul de extindere aferent anului 2007, au fost negociate anumite aranjamente

¹⁶ Council Regulation (EC) 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the Common Agricultural Policy and establishing certain support schemes for farmers;

speciale care să permită o introducere graduală a „*acquis-ului communautaire*” în domeniul agricol.

Conform Tratatului de Aderare, fermierii NSM aveau acces la sprijinul financiar posibil a fi acordat prin intermediul piețelor reglementate (Organizările Comune de Piață), precum și la plățile directe. Valoarea acestora era negociat să atingă nivelul practicat în cadrul UE-15 după o perioadă de tranziție de 10 ani. Astfel, valoarea sprijinului financiar acordat din bugetul comunitar sub forma de plăți directe decuplate putea atinge în primul an după aderare maximum 25% din valoarea plăților directe alocate în medie în EU15, 30% în anul al doilea, 35% în anul al treilea, 40% în anul al patrulea, urmată apoi de o creștere anuală de 10% pe an, până la atingerea valorii sprijinului financiar înregistrat în medie la nivel european (Comisia Europeană, 2004)¹⁷.

Potrivit reglementărilor în vigoare și rezultatelor negocierilor, plățile directe (atât cele din sectorul vegetal cât și cele din sectorul zootehnic) au fost alocate în funcție de deciziile politice, fie sub forma schemei standard de plăți directe – SPU, sau aplicând schema de plată unică pe suprafață (SPUS). Schema de plată unică pe suprafață (la hectar) se putea aplica timp de trei ani după aderare, perioadă în care fiecare nou stat membru avea obligația de a-și perfecționa Sistemul Integrat de Administrare și Control (SIAC), necesar administrării schemei unice de plată. La terminarea perioadei de tranziție de trei ani, Comisia Europeană a evaluat stadiul implementării SIAC și a decis continuarea acestei forme de plată.

Schema de plată unică pe suprafață (hectar) SPUS a constat în plata unei sume

uniforme pe hectar, plătită o dată pe an, decuplată total de producție. În general, condițiile de eligibilitate stabilite pentru acordarea acestui sprijin pentru fermierii din noile state membre sunt următoarele (Comisia Europeană, 2004)¹⁸: menținerea terenului în bune condiții agricole și de mediu; atingerea unei dimensiuni minime a exploatației, și respectiv a parcelei pentru care se solicită sprijin financiar;

Alături de plățile unice la suprafață, Uniunea Europeană a acordat libertate de decizie noilor state membre în ceea privește posibilitatea de a suplimenta după aderare (în perioada de tranziție) plățile directe, cu așa numitele „*top-up-uri*”. Nivelul plăților naționale complementare (PNC), depindea de disponibilitățile financiare ale fiecărui stat membru. Ele se puteau ridica la maximum 30% din nivelul plăților înregistrate în medie pentru un hectar în UE15. În aceste condiții, sprijinul financiar acordat unui fermier nu putea depăși 55% din valoarea plăților directe la nivelul UE15 în primul an după aderare.

Uniunea Europeană a mai acordat noilor state membre încă o „*excepție de la regulă*”, și anume posibilitatea finanțării unei părți a plăților naționale complementare, în primii trei ani după aderare, din pachetul financiar stabilit pentru măsurile de dezvoltare rurală. Această contribuție nu trebuia să depășească 20% din alocarea anului respectiv, iar sumele trebuiau co-finanțate din bugetul național. Opțiunile pentru aplicarea PNC în acest caz pot fi (Comisia Europeană, 2004):

- pentru un grup de sectoare (de exemplu, două scheme, una pentru produsele cuprinse în schemele de plată din producția vegetală și o schemă de plată pentru producția zootehnică);

¹⁷ European Commission, (2004). Directorate general for agriculture and rural development: Enlargement and Agriculture, Brussels;

¹⁸ European Commission, (2004). Directorate general for agriculture and rural development: Enlargement and Agriculture, Brussels;

- pentru un sector anume sau un sub sector (de exemplu, pentru un produs sau două din cadrul culturilor arabile și restul uniform pentru toate culturile arabile);

- o schemă pentru terenurile lăsate necultivate sau excluderea acestor terenuri de la plată.

Plățile suplimentare (PNC) nu puteau fi acordate pentru sectoarele care nu sunt acoperite de schemele de sprijin din UE15 (cartofii de consum, sfecla de zahăr, fructele și legumele, și alte culturi permanente).

1.5 Politica Agricolă Comuna în perioada 2014 – 2020 (Reforma Cioloș)

În octombrie 2011, au fost prezentate principalele direcții de acțiune în ceea ce privește sprijinul financiar acordat fermierilor (Comisia Europeană, 2011a) ¹⁹. Astfel, se menține modul de structurare al politicii agricole pe cei doi piloni (organizările comune de piață – pilonul 1 și dezvoltare rurală – pilonul 2). Măsurile obligatorii anuale cu aplicare generală din cadrul pilonului I destinate susținerii veniturilor fermierilor sunt completate cu măsuri voluntare, mai bine adaptate particularităților naționale și regionale prevăzute în cadrul pilonului II (dezvoltare rurală).

În vederea implementării noilor reforme referitoare la plățile directe au fost propuse o serie de **regulii cu caracter general**. Acestea fac referire la:

- stabilirea unor plafoane naționale și a unor plafoane nete (pe tipuri de plăți) care să

limiteze totalul fondurilor financiare alocate la nivel de stat membru și respectiv scheme de plată. În acest fel, statele membre au fost obligate să se încadreze în cadrul acestor plafoane maxime;

- prevederea unui cadru adecvat pentru disciplina financiară. Potrivit acesteia, sprijinul financiar care depășește plafonul de 5,000 euro/an/fermier va fi modificat cu o rată de ajustare stabilită ulterior. Mai mult, plățile vor fi reduse progresiv și respectiv plafonate odată cu creșterea volumului acestora. Ratele de plafonare depind de tranșele de plăți acordate din care sunt scăzute cheltuielile cu forța de muncă, după cum urmează:

- 20 % în cazul tranșei de peste 150.000 și de până la 200.000 euro;

- 40 % în cazul tranșei de peste 200.000 și de până la 250.000 euro;

- 70 % în cazul tranșei de peste 250.000 și de până la 300.000 euro;

- 100% în cazul tranșei de peste 300.000 euro.

- condiționarea plăților directe de implicarea activă a fermierilor în domeniul agricol. Astfel, fermierii ale căror drepturi de plată depășesc plafonul de 5,000 euro/an, vor trebui să dovedească faptul că sunt fermieri activi:

- suprafețele agricole eligibile pentru plăți nu sunt reprezentate doar de terenurile menținute în mod natural într-o stare adecvată pentru pășunat sau pentru cultivare. Mai mult, trebuie demonstrat că se desfășoară activități minimale stabilite de către fiecare stat membru;

- quantumul anual al plăților directe este mai mare decât limita de 5% din veniturile totale obținute de acesta din activități neagricole, în cel mai recent an fiscal;

- stabilirea unor cerințe minime în ceea ce privește dimensiunea fermei și respectiv mărimea plăților. Plafonul minim pentru

¹⁹ European Commission. (2011a.). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Establishing Rules for Direct Payments to Farmers Under Support Schemes Within the Framework of the Common Agricultural Policy, Brussels: 1-105.

plăți a fost stabilit la valoarea de 100 euro/an/fermă. În afară de acest plafon, statul membru poate decide a utiliza o dimensiune minimă a fermei de 1 ha. Mai mult, acestea pot fi ajustate în funcție de caracteristicile proprii structurilor agricole;

- intercondiționalitate și flexibilitate între cei doi piloni. Începând cu anul 2013, statele membre au putut decide să distribuie până la 10% din fondurile aferente plafoanelor naționale ale plăților directe către programele de dezvoltare rurală.

Alături de aceste prevederi cu caracter general, noile reglementări prevedeau introducerea următoarelor tipuri de plăți:

1. **schema de plată de bază**, care a înlocuit **schema de plată unică și schema de plată unică pe suprafață**, începând din anul 2014. Schema a funcționat pe baza drepturilor la plată alocate la nivel național sau regional tuturor fermierilor în funcție de numărul hectarelor eligibile deținute în primul an de aplicare. Astfel, modelul regional opțional în perioada actuală, era generalizat și cuprindea efectiv în sistem toată suprafața agricolă eligibilă. Activarea drepturilor de plată se realiza de către fermieri pe baza unei declarații care va identifica **suprafața eligibilă** conform regulilor general stabilite la nivel european. Alocarea financiară aferentă schemei de plată de bază a fost plafonată la maximum 40% din totalul alocării financiare a fiecărui stat membru.

2. **schema de plată pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu.**

Un element important al noilor reforme îl constituie creșterea performanței generale de mediu a politicii agricole prin ecologizarea plăților directe cu ajutorul anumitor practici agricole benefice pentru climă și mediu pe care trebuie să le aplice toți fermierii. Acestea depășesc cerințele de eco-condiționalitate și stau, la rândul lor, la

baza măsurilor din cadrul pilonului II – dezvoltare rurală. În acest sens, este prevăzută a fi efectuată o plată pentru fiecare hectar de teren eligibil (30% din plafonul național anual) pentru fermierii care aplică practici agricole benefice pentru climă și mediu. Acestea constau în: diversificarea culturilor prin cultivare a cel puțin 3 tipuri de culturi diferite în fermele în care suprafața arabilă este mai mare de 5 hectare; menținerea pajiștilor permanente; delimitarea a cel puțin 7% din suprafața fermei în zone de interes ecologic. Agricultură ecologică beneficiază automat de această plată, în timp ce fermierii din zonele Natura 2000 vor trebui să respecte cerințele relevante coerente cu legislația privind Natura 2000.

3. **schema de plată pentru zonele care se confruntă cu constrângeri naturale specifice** presupune acordarea unei plăți facultative (până la 5% din plafonul național anual) pentru fermierii din zonele care se confruntă cu constrângeri naturale specifice (modul de delimitare a acestor zone este identic cu modul de delimitare în scopuri legate de dezvoltarea rurală); prin această plată se recunoaște că este necesar un ajutor pentru venit pentru a menține prezența în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale specifice și se completează sprijinul existent în cadrul dezvoltării rurale;

4. **schema de plată pentru instalarea tinerilor fermieri** presupune o plată (de până la 2% din plafonul național anual) pentru instalarea tinerilor fermieri, care poate fi completată prin instituirea unor ajutoare specifice în cadrul măsurilor de dezvoltare rurală. Tinerii fermieri vor primi această plată timp de 5 ani după solicitare. O persoană fizică se încadrează în această categorie dacă:

- se instalează pentru prima dată într-o exploatare agricolă la conducerea

exploatației respective, sau s-a instalat deja în cei cinci ani anteriori primei depunerii a unei cereri în cadrul schemei de plată de bază; și

- au mai puțin de 40 de ani în momentul depunerii cererii menționate anterior;

5. schema de sprijin cuplat facultativă (maxim 5% din plafoanele naționale).

Aceasta poate fi acordată doar în **anumite sectoare și producții** cum sunt: cereale, plante oleaginoase, culturi proteice, leguminoase pentru boabe, in, cânepă, orez, fructe cu coajă lemnoasă, lapte și produse lactate, semințe, carne de oaie și de capră, carne de vită și mânzat, ulei de măsline, viermi de mătase, furaje uscate, hamei, sfeclă de zahăr, trestie de zahăr și cicoare, fructe și legume și specii forestiere cu ciclu scurt de producție. Mai mult, acest sprijin poate fi acordat numai în sectoarele sau regiunile dintr-un stat membru în care anumite tipuri de agricultură sau anumite sectoare agricole sunt afectate de anumite dificultăți și sunt deosebit de importante din motive economice și/sau sociale și/sau de mediu.

Tabel 1.1.

Privire de ansamblu asupra schemelor de sprijin posibile a fi accesate de către statele membre în perioada 2014 – 2020 sub formă de sprijin financiar direct

<i>Schema de plată</i>	<i>Plafon bugetar</i>	<i>Caracteristici</i>
1. de bază	Minim 40%.	- plată decuplată obligatorie; - se acordă fermierilor care respectă condițiile cu caracter general și dețin suprafețe eligibile; - presupune calculul unor drepturi de plată la nivel național sau regional și distribuirea acestora;
2. pentru	Minim 30%.	- plată decuplată obligatorie (se poate adăuga

<i>practici agricole benefice pentru climă și mediu</i>		la1.); - sunt eligibili toți fermierii care practică agricultură ecologică certificată și cei care intră sub incidența prevederilor Natura 2000; - sunt eligibili și fermierii care își diversifică planul de cultură, mențin pășiștile permanente sau definesc zone de interes ecologic în fermă; - presupune calculul unui drept de plată prin divizarea plafonului național la numărul de hectare eligibile;
3. pentru zonele care se confruntă cu constrângerile naturale	Maxim 5%.	- plată decuplată facultativă (se adaugă la 1. și 2.); - se alocă zonelor cu handicap natural (de munte) sau cu handicap natural specific;
4. pentru instalarea tinerilor fermieri	Maxim 2%.	- plată decuplată facultativă; - se alocă tinerilor fermieri instalați în agricultură;
5. cuplat facultativă	Maxim 5%	- plată facultativă cuplată; - are menirea de a preântâmpina abandonul unor culturi considerate importante;
6. pentru micii fermieri	Maxim 10%	- decuplată (înlocuiește primele scheme de plată); - se calculează fie drepturi de plată medii, fie o plată medie pe fermă;

Sursa: prelucrare după (Comisia Europeană, 2011a).

6. schema de plată specifică pentru cultura de bumbac. Aceste plăți specifice se acordă pe hectar de suprafață eligibilă cultivată cu bumbac.

Pentru a fi eligibilă, suprafața respectivă trebuia să se afle pe un teren agricol autorizat de statul membru în cauză pentru producția de bumbac, semănat cu soiuri

omologate și să facă realmente obiectul recoltării în condiții de creștere normale. Plățile specifice pentru cultura de bumbac se plătesc pentru bumbacul de calitate bună, corectă și vandabilă.

7. schema de plată simplificată destinată micilor fermieri (până la 10% din plafonul național). Aceasta înlocuiește toate schemele de plată prevăzute anterior. Statele membre au menirea de a stabili cuantumul plății anuale din cadrul schemei pentru micii fermieri la unul dintre următoarele niveluri:

- un quantum care să nu depășească 15% din plata medie pe beneficiar acordată la nivel național;

- un quantum corespunzător plății medii pe hectar acordate la nivel național, înmulțit cu o cifră care corespunde numărului de hectare – maximum trei.

1.5.1 Organizarea comună de piață

Reforma presupune crearea unei organizări unice de piață care să cuprindă toate sectoarele agricole. Aceasta prevede mai multe domenii de acțiune după cum urmează (Comisia Europeană, 2011b)²⁰:

1. scheme pentru asigurarea intervenției pe piață. Intervenția publică s-a instituit doar pentru următoarele produse: grâu comun, orz și porumb; orez nedecorticat; carne proaspătă sau refrigerată din sectorul cărnii de vită și mânzat; unt produs direct și exclusiv din smântână pasteurizată obținută direct și exclusiv din lapte de vacă într-o întreprindere agreată din Uniune, cu un conținut minim de grăsimi butirice de 82% din greutate și cu un conținut maxim de apă de 16% din greutate; lapte praf degresat de calitate superioară

obținut din lapte de vacă prin procedeul pulverizării într-o întreprindere agreată din Uniune, cu un conținut minim de materie proteică de 34% din greutatea substanței uscate, fără grăsimi.

Intervenția publică a devenit disponibilă:

- pentru grâu comun (deschisă din oficiu);
- orz și porumb, de la 1 noiembrie la 31 mai;
- pentru orez nedecorticat, de la 1 aprilie la 31 iulie;
- pentru carnea de vită și mânzat, pe durata întregului an de comercializare;
- pentru unt și lapte praf degresat, de la 1 martie la 31 august (deschisă din oficiu).

Intervenția presupune achiziții la preț fix a unor cantități maxime la produsele a căror intervenție este prevăzută din oficiu după cum urmează: pentru grâul comun, 3 milioane de tone; pentru unt, 30.000 de tone; pentru lapte praf degresat, 109.000 de tone.

În cadrul intervenției pe piață, Comisia poate oferi ajutoare pentru depozitarea privată a unor produse agricole cum sunt: zahăr alb; ulei de măsline; fibre de in; carne de bovine adulte, proaspătă sau refrigerată; unt produs din smântână obținută direct și exclusiv din lapte de vacă; lapte praf degresat fabricat din lapte de vacă; carne de porc; carne de oaie și de capră.

2. scheme de îmbunătățire a accesului la alimente printre care programul destinat susținerii consumului de fructe în școli. În cadrul său a fost susținut costul aprovizionării instituțiilor de învățământ (până la nivelul gimnaziilor) cu produse din sectorul fructelor și legumelor, al fructelor și legumelor prelucrate și al bananelor destinate copiilor. Alături de costul procurării fructelor se mai adaugă și costuri legate de logistică, precum și de distribuție, echipamente, promovare, monitorizare și evaluare. Pentru a participa la acest program

²⁰ European Commission. (2011b.). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Establishing a Common Organisation of the Markets in Agricultural Products (Single CMO Regulation).”, Brussels: 1-257.

statele membre trebuiau să elaboreze la nivel național sau regional o strategie de punere în practică a programului.

Ce de-al doilea program vizează susținerea *distribuirii laptelui în școli*. Astfel, din bugetul Uniunii a fost sprijinită distribuirea unor produse din sectorul laptelui și a produselor lactate în școli.

3. ajutoare sectoriale

Atunci când prețurile de piață ale unor produse ating niveluri mai mici sau apropiate de sistemul prețurilor de intervenție, agențiile autorizate cumpără și stochează aceste produse pentru a restabili nivelul prețului. Este încurajată și stocarea de către producătorii privați, prin acordarea de sprijin financiar către aceștia.

1.6 Dezvoltarea rurală

Dezvoltarea rurală reprezintă cea de-a doua axă a Politicii Agricole Comune. Aceasta a fost creată începând cu reforma PAC Agenda 2000 pentru a recunoaște rolul multiplu al agriculturii și al spațiului rural în a furniza pe lângă produse agricole și bunuri publice reprezentate de biodiversitate, mediu, posibilități de recreere etc. Ca atare începând cu anul 2003 fiecare stat membru a primit un buget destinat dezvoltării rurale. Acesta a putut fi alocat la nivel național în urma elaborării unui Plan Național de Dezvoltare Rurală prin intermediul unei Agenții Acreditate (Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale în cazul României).

Tabel 1.2

Măsuri indicative propuse în cadrul propunerilor de reformă ale pilonului II al Politicii Agricole Comune

Nume măsură	Descriere succintă a măsurii
Măsura 1.	Sprijin pentru: acțiuni de

Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare	formare profesională și de dobândire de competențe, activități demonstrative și acțiuni informative; Beneficiari: persoane angajate în sectoarele agricol, alimentar și silvic, gestionari de terenuri și IMM-uri care își desfășoară activitatea în zone rurale;
Măsura 2. Servicii de consiliere, servicii de gestionare și servicii de înlocuire în cadrul exploatației	Sprijin pentru: servicii de consiliere în vederea ameliorării performanțelor economice și de mediu ale actorilor angrenați în cadrul spațiului rural; Beneficiari: furnizorii de servicii de consiliere sau de formare;
Măsura 3. Scheme de calitate pentru produsele agricole și alimentare	Sprijin pentru: participarea la scheme facultative de calitate; Beneficiari: fermieri care participă la constituirea unor scheme de calitate;
Măsura 4. Investiții în active fizice	Sprijin pentru: investiții tangibile și/sau intangibile; Beneficiari: exploatații agricole care depășesc anumite niveluri minime
Măsura 5. Refacerea potențialului de producție agricolă afectat de dezastră naturale și de evenimente catastrofale și instituirea unor măsuri de prevenire	Sprijin pentru: investiții în măsuri preventive/de refacere în urma efectelor unor dezastră naturale; Beneficiari: fermieri, grupuri de fermieri și entități publice;
Măsura 6. Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor	Sprijin pentru: investiții tangibile și/sau intangibile; Beneficiari: tinerii fermieri; activități neagricole în zone rurale; dezvoltarea fermelor mici;
Măsura 7. Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale	Sprijin pentru: investiții în infrastructura rurală; Beneficiari: comunitățile locale;
Măsura 8.	Sprijin pentru: împăduriri;

Investiții în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor	crearea de sisteme agroforestiere; diverse tipuri de investiții în domeniul forestier; Beneficiari: proprietari de terenuri forestiere;
Măsura 9. Înființarea grupurilor de producători	Sprijin pentru: investiții pentru facilitarea comercializării produselor realizate de către grupurile de producători Beneficiari: grupuri de producători recunoscute;
Măsura 10. Agromediu și climă	Sprijin pentru: plăți compensatorii pentru măsurile de agromediu; Beneficiari: fermieri, grupuri de fermieri;
Măsura 11. Agricultură ecologică	Sprijin pentru: plăți pentru introducerea unor tehnologii ecologice; Beneficiari: fermieri, grupuri de fermieri;
Măsura 12. Plăți Natura 2000 și plăți legate de Directiva-cadru privind apa	Sprijin pentru: plăți pentru compensarea pierderilor de venit provocate fermierilor ca urmare a introducerii directivelor aferente Natura 2000; Beneficiari: fermieri, grupuri de fermieri, proprietari de păduri;
Măsura 13. Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri Specifice	Sprijin pentru: plăți pentru compensarea pierderilor de venit provocate fermierilor din zona montană sau alte zone cu handicap natural specific; Beneficiari: fermieri, grupuri de fermieri;
Măsura 14. Bunăstarea animalelor	Sprijin pentru: implementarea unor măsuri de bunăstare a animalelor; Beneficiari: fermieri, grupuri de fermieri;
Măsura 15. Gestionarea riscurilor	Sprijin pentru: compensarea primelor de asigurări; Beneficiari: fermieri;
Măsura 16. Grupurile de acțiune locală LEADER	Sprijin pentru: pregătire implementare; cooperare; costuri de funcționare; investiții; Beneficiari: Grupuri de acțiune locală;

Sursa: (Comisia Europeană, 2011c)²¹.

²¹ European Commission (2011c.). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the

Acestea presupun crearea regulilor generale prin intermediul cărora banii vor fi alocați către beneficiarii programului. Statele membre au definit regulile prin intermediul cărora fondurile prevăzute pentru dezvoltarea rurală să ajungă la beneficiari. Rata maximă a contribuției FEADR era de 85% din cheltuielile publice eligibile în regiunile mai puțin dezvoltate, în regiunile ultraperiferice și în insulele mici din Marea Egee în sensul Regulamentului (CEE) nr. 2019/93; maxim 50% din cheltuielile publice eligibile în celelalte regiuni. Tabelul 1.2. prezintă în mod succint principalele măsuri prevăzute în pilonul dezvoltării rurale pentru perioada 2007 – 2014.

1.7 Politica Agricolă Comună și mediul

Integrarea măsurilor de protejare a mediului în cadrul Politicii Agricole Comune s-a realizat prin două tipuri de măsuri:

- standarde minimale de protecție a mediului care au devenit obligatorii pentru toți fermierii europeni prin intermediul cărora au fost promovate practici de producție sustenabile care să nu afecteze negativ mediul înconjurător;

- acordarea de stimulente suplimentare fermierilor care adoptă practici de producție agricole care să producă beneficii suplimentare în domeniul mediului (menținerea biodiversității, a peisajului etc).

Prima categorie de reguli (măsurile de ecocondiționalitate) constituie un nivel minimal de referință în domeniul protejării

Council on Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD).” Brussels : 1-143.

mediului. Atingerea standardelor se face pe baza unui spor de cheltuieli de producție suportate de către fermier conform principiului “poluatorul plătește”.

Cel de-al doilea set de reguli face referire la respectarea principiului “furnizorul primește” și se concretizează în plăți suplimentare alocate din pilonul 2 al Politicii Agricole Comune (dezvoltare rurală) pentru fermierii care activează tip de cinci ani de zile consecutivi un angajament voluntar prin care va furniza o serie de măsuri de management minimale.

1.7.1 Măsuri de ecocondiționalitate

Pentru a beneficia de sprijinul financiar materializat în schemele de sprijin prezentate în mod detaliat în secțiunea anterioară fermierii europeni trebuie să respecte următoarele categorii de standarde minimale²²:

- standarde minimale în materie de gestionare, care se aplică tuturor agricultorilor, indiferent dacă primesc sau nu sprijin în cadrul politicii agricole comune (PAC)

- bunele condiții agricole și de mediu, care se aplică numai agricultorilor care primesc sprijin în cadrul PAC

În materie de gestionare, standardele minimale prevăd norme minimale privind sănătatea publică, sănătatea animalelor și a plantelor, bunăstarea animalelor și mediul. Sănătatea publică, sănătatea animalelor și sănătatea plantelor este reglementată prin :

- Legislația alimentară generală (Regulamentul UE nr. 178/2002)

- Directiva privind interzicerea hormonilor (Directiva 96/22/CE a Consiliului)

²²https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/cross-compliance_ro

- Normele privind identificarea și înregistrarea porcinelor, bovinelor, ovinelor și caprinelor (Regulamentul (UE) nr. 1760/2000, Directiva 2008/71/CE a Consiliului, Regulamentul (UE) nr. 21/2004) ;

- Regulamentul privind prevenirea, controlul și eradicarea encefalopatiilor spongiforme transmisibile (EST) (Regulamentul (UE) nr. 999/2001)

- Regulamentul privind produsele de protecție a plantelor (Regulamentul (UE) nr. 1107/2009)

În domeniul bunăstării animalelor operează Directivele privind protecția vițelilor, a porcilor și a animalelor de fermă (Directiva 2008/119/CE a Consiliului, Directiva 2008/120/CE a Consiliului, Directiva 98/58/CE a Consiliului) și în domeniul mediului : Directiva privind nitrații (Directiva 91/676/CEE a Consiliului) Directiva NATURA 2000 privind păsările sălbatice (Directiva 2009/147/CE) Directiva NATURA 2000 privind habitatele naturale (Directiva 92/43/CEE a Consiliului).

1.7.2 Bune condiții agricole și de mediu

Fermierii care primesc sprijin direct trebuie să respecte și standardele privind bunele condiții agricole și de mediu. Acestea fac referire la :

- prevenirea eroziunii solului prin definirea unor practici minime de acoperire a solului și de gestionare a terenurilor ;

- menținerea materiei organice din sol și a structurii solului ;

- menținerea de pajiști permanente

- protejarea biodiversității și menținerea elementelor de peisaj, prin interzicerea tăierii gardurilor vii și a arborilor în perioada de reproducere și creștere a păsărilor ;

- protejarea și gestionarea apei prin crearea de zone tampon de-a lungul cursurilor de apă, autorizarea apei pentru irigații și protecția apelor subterane împotriva poluării

Fermierii care nu respectă normele UE referitoare la măsurile de gestionare și bunele condiții agricole și de mediu vor avea diminuate următoarele forme de sprijin :

- plățile directe (decuplate sau cuplate) ;
- majoritatea plăților pentru dezvoltare rurală: plățile pe zone, inclusiv măsurile de agromediu, plățile pentru zonele care se confruntă cu constrângeri naturale, măsurile NATURA 2000, măsurile de împădurire, plățile în favoarea mediului forestier și măsurile vizând agrosilvicultura și agricultura ecologică
- plăți în sectorul vitivinicol: restructurarea și reconversia plantațiilor viticole și recoltarea înainte de coacere

1.7.3 Măsuri de agro-mediu

Măsurile de agro-mediu au rolul de a motiva fermierii prin plăți suplimentare să implementeze practici de producție care să aducă servicii în domeniul protejării mediului și a biodiversității. În urma unui angajament semnat pe o perioadă de minim 5 ani, fermierii primesc plăți de agro-mediu în vederea compensării lor pentru pierderile de venit sau costurile suplimentare înregistrate ca urmare a aplicării unor măsuri de management suplimentar comparativ cu standardele minimale.

Sunt în acest fel susținute practici de producție extensive, un mozaic de peisaje, tehnici de agricultură solide pentru mediu, adaptate nevoilor specifice regiunii sau sisteme de pășune extensive. Plățile de agro-mediu încurajează fermierii să adopte activități agricole sau niveluri de intensitate a producției care să ofere rezultate pozitive

asupra mediului, nefiind neapărat și cea mai bună opțiune prin prisma rentabilității lor.

Exemple de angajamente acoperite de schemele de agromediu naționale / regionale sunt

- extinderea agriculturii favorabilă mediului ;
- gestionarea sistemelor de pășune cu intensitate mică ;
- gestionarea integrată a fermelor și agricultura ecologică ;
- conservarea peisajului și a caracteristicilor istorice precum garduri, șanțuri și pădure ;
- conservarea habitatelor cu valoare înaltă și a biodiversității asociate acestora ;

Astfel de măsuri pot fi proiectate la nivel național, regional sau local, astfel încât să poată fi adaptate la anumite sisteme agricole și la condițiile specifice de mediu. Acest lucru face ca agro-mediu să fie un instrument vizat pentru atingerea obiectivelor de mediu.

1.8 Scheme de calitate pentru creșterea valorii adăugate a produselor agricole

Politica Uniunii Europene în acest domeniu are drept scop protejarea denumirii anumitor produse pentru a le promova caracteristicile unice legate de originea lor geografică, precum și de tehnicile și practicile tradiționale. Se poate acorda o „indicație geografică” (IG) pentru denumirile produselor dacă acestea au o legătură specifică cu locul unde sunt fabricate. Recunoașterea indicațiilor geografice le permite consumatorilor să aibă încredere și să distingă produsele de calitate, ajutând în același timp producătorii să acceseze nișe de piață importante. Alte sisteme de calitate ale UE pun accentul pe

procesul de producție tradițional sau pe produsele fabricate în zone naturale dificile, cum ar fi cele montane sau insulare.

1.8.1 Indicațiile geografice

IG, DOP și IGP protejează denumirea unui produs care provine dintr-o anumită regiune și care urmează un anumit proces tradițional de producție. Totuși, există diferențe între cele trei, în special în ceea ce privește cantitatea de materie primă provenită din acea zonă geografică sau măsura în care procesul de producție trebuie să se desfășoare în acea regiune.

Figura 1. “Marca înregistrată pentru produsele înregistrate cu denumire de origine protejată (DOP)

Denumirile de produse înregistrate (alimente, produse agricole și vinuri) în categoria de calitate **denumire de origine protejată (DOP)** sunt cele care au cele mai puternice legături cu locația în care au fost înregistrate. Fiecare parte a procesului de producție, prelucrare și preparare trebuie să aibă loc în regiunea respectivă. Pentru vinuri, aceasta înseamnă că strugurii trebuie să provină exclusiv din aria geografică în care se face vinul.

Indicația geografică protejată (IGP) accentuează relația dintre o regiune geografică specifică și denumirea produsului, dacă o anumită calitate, reputația sau o altă caracteristică poate fi atribuită în mod esențial originii geografice a produsului. Pentru majoritatea produselor,

măcar una din etapele de producție, prelucrare sau preparare trebuie să aibă loc în regiunea respectivă. În cazul vinului, cel puțin 85 % din strugurii utilizați trebuie să provină exclusiv din aria geografică în care se produce efectiv vinul.

Figura 2. “Marca înregistrată pentru produsele înregistrate în categoria indicație geografică protejată (IGP) “

Specialitatea tradițională garantată (STG) face referire la aspectele tradiționale, cum ar fi modul în care produsul este fabricat sau compoziția sa, fără a-l lega de o anumită zonă geografică. Denumirea unui produs înregistrat ca STG îl protejează împotriva falsificării și utilizării abuzive.

Denumirile produselor înregistrate ca indicații geografice sunt protejate din punct de vedere juridic împotriva imitațiilor și a utilizării necorespunzătoare în UE și în țări terțe în care a fost semnat un acord de protecție specific. Pentru toate sistemele de calitate, autoritățile naționale competente din fiecare țară din UE iau măsurile necesare pentru a proteja denumirile înregistrate pe teritoriul lor. Ele ar trebui, de asemenea, să prevină și să oprească producția sau comercializarea ilegală a produselor care utilizează o astfel de denumire. Denumirile produselor non-europene pot, de asemenea, să se înregistreze ca indicații geografice în cazul în care țara lor de origine are un acord bilateral sau regional cu UE care include protecția reciprocă a acestor denumiri.

Figura 3. “Marca înregistrată pentru produsele înregistrate în categoria specialitate tradițională garantată (STG) “

1.8.2 Alte sisteme de calitate

Pentru produsele agro-alimentare provenite din zonele montane ale uniunii se pot dezvolta scheme de calitate în categoria “produs montan”. Un astfel de procedeu poate scoate în evidență pentru consumatori particularitățile unui produs fabricat în zone montane, în condiții naturale dificile. Specific este faptul că materiile prime și hrana pentru animale sunt provenite din zone montane. Pentru produsele prelucrate, producția ar trebui să aibă loc și în aceste zone.

Agricultura în regiunile ultraperiferice ale UE se confruntă cu dificultăți din cauza distanței și a insularității, inclusiv a condițiilor geografice și meteorologice dificile. Pentru a face mai bine cunoscute

produsele agricole din regiunile ultraperiferice ale UE (departamentele franceze de peste mări Guadelupa, Guyana Franceză, Réunion și Martinica - și Insulele Azore, Madeira și Insulele Canare), a fost creată o siglă specifică.

Figura 3. “Marca înregistrată pentru produsele ultraperiferice “

Pe lângă sistemele UE, există un număr mare de sisteme sau de sigle private și naționale pentru calitatea alimentelor. Acestea acoperă o gamă largă de inițiative și operează între întreprinderi sau între întreprinderi și consumatori. Ele fac referință la sistemele voluntare de certificare la nivel național sau cele gestionate de operatorii privați.

Armonizarea cadrului politic și normativ național cu standardele UE privind atenuarea și adaptarea la schimbările climatice

2.1 Introducere

În 2015 în cadrul Adunării Generale a ONU de la New York a fost adoptat un document istoric - Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Acest document își propune 17 obiective universale (ODD), care vor soluționa cele mai persistente provocări cu care se confruntă lumea contemporană.

ODD-ul al 13-lea în Agenda Globală este focusat pe *atenuarea emisiilor de GES* și *adaptabilitatea la schimbările climatice*. Conform definiției Comitetul Interguvernamental privind Schimbarea Climei adaptarea este procesul de ajustare a sistemelor naturale și antropice la variabilitatea climatică curentă sau la schimbările climatice de viitor, în scopul moderării daunelor sau explorării oportunităților de beneficiu.²³

Oamenii de știință:

„...schimbările climatice sunt cauzate de emisiile de gaze cu efect de seră generate de activitățile umane. Aceste emisii sunt, într-adevăr, responsabile pentru creșterea temperaturilor, în următoarele decenii ajungând la niveluri cuprinse între + 1,4° Celsius și + 5,8° Celsius la nivel global până în 2100 în comparație cu temperaturile din 1990.”

Pentru a răspunde preocupărilor exprimate cu privire la amenințarea tot mai

mare a schimbărilor climatice globale care rezultă din creșterea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă, în vederea onorării angajamentelor asumate prin semnarea *Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea*

*climei (CONUSC)*²⁴ și *Acordului de la Paris* – stabilizarea concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă la un nivel care să împiedice orice perturbare antropogenă periculoasă a sistemului climatic, în vederea atingerii acestui obiectiv, creșterea globală a temperaturii medii anuale la suprafață nu ar trebui să depășească nivelurile preindustriale cu mai mult de 2°C, în acest context este imperativă planificarea măsurilor la nivel național de atenuare emisiilor de GES și adaptare la schimbările climatice.

La cea de a 21-a Conferință a părților la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice, care a avut loc la Paris în perioada 30 noiembrie-12 decembrie 2015, a fost adoptat textul unui acord privind consolidarea răspunsului global la schimbările climatice.

Acordul de la Paris ratificat de Republica Moldova prin Legea nr. 78 din 04.05.2017²⁵, este primul instrument multilateral obligatoriu din punct de vedere juridic și cu participare universală în domeniul schimbărilor climatice, începând cu anul 2020. Stabilește obiective mai ambițioase la nivel mondial în ceea ce privește combaterea schimbărilor climatice principiile de bază ale cărui sunt: principiul

²³ IPCC (2006), Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories. Intergovernmental Panel on Climate Change. Prepared by the National Greenhouse Gas Inventories Programme. Published by Institute for Global Environmental Strategies (IGES). p.995. Available from: <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp>

²⁴ Hotărârea Parlamentului RM nr. 404-XIII din 16.03.1995 pentru ratificarea CONUSC. Monitorul Oficial Nr. 23 din 27.04.1995

²⁵ Monitorul Oficial Nr. 162-170 din 26.05.2017 <https://www.legis.md/cautare/rezultate/99251>

responsabilităților comune dar diferențiate și a capacităților respective și principiul echității.

Acordul de la Paris²⁶ din 2015 înlocuiește Protocolul de la Kyoto din 1997 și se va aplica din 2020

În temeiul acordului, țările:

vor îndeplini obiectivul pe termen lung de menținere a creșterii temperaturii medii globale cu mult sub 2 °C, comparativ cu nivelurile preindustriale;

vor continua eforturile suplimentare de a limita creșterea la 1,5 °C;

vor pregăti și vor pune în aplicare planuri de acțiune naționale (contribuții preconizate stabilite la nivel național) pentru îndeplinirea acestor obiective;

vor raporta progresele pe care le înregistrează în vederea îndeplinirii angajamentelor;

începând cu 2023, vor realiza împreună cu partenerii internaționali un bilanț la fiecare cinci ani la nivelul întregii planete, pentru a stabili noi obiective pe baza dovezilor științifice și a rezultatelor obținute;

vor lua măsuri pentru a contracara impactul schimbărilor climatice care este deja inevitabil;

vor furniza țărilor în curs de dezvoltare sprijin practic și financiar pentru a le ajuta să se adapteze la schimbările climatice.

În condițiile perfecționării legislației Republicii Moldova în vederea armonizării acesteia cu legislația Uniunii Europene îndeplinirea prevederilor Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea

Europeană²⁷, în special cu referire la Capitolul 17 ”Politici climatice”, se impune și perfecționarea concomitentă a legislației naționale, ținând cont de principiile Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei și a Acordului de la Paris.

- art. 95, lit. a)-i) din Capitolul 17 ”Politici climatice” Acordului de Asociere RM – UE prevede cooperarea părților în domeniul dezvoltării și punerii în aplicare a unei strategii climatice și a unui plan de acțiune pentru atenuarea pe termen lung a efectelor schimbărilor climatice și pentru adaptarea la acestea, a evaluărilor privind vulnerabilitatea și adaptarea la schimbările climatice, a unor măsuri destinate pregătirii pentru comercializarea certificatelor de emisii de dioxid de carbon, a unor măsuri destinate promovării transferului de tehnologie pe baza unei evaluări a nevoilor în materie de tehnologie, a unor măsuri destinate integrării considerațiilor legate de climă în politici sectoriale, precum și a unor măsuri privind substanțele care afectează stratul de ozon.

Acțiunile de atenuare și adaptare climatice sunt fundamentale și pentru realizarea tuturor celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă. **Proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare ”Moldova 2030”²⁸** prevede prioritate clară pentru combaterea schimbărilor climatice prin crearea unei politici energetice eficiente, împreună cu o politică privind schimbările

²⁶ Legea RM nr.78 din 04.05.2017 pentru ratificarea Acordului de la Paris. Monitorul Oficial Nr. 162-170 din 26.05.2017.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99251&lang=ro

²⁷ Legea pentru ratificarea Acordului de Asociere RM – UE nr.112 din 2 iulie 2014.

<https://www.legis.md/cautare/rezultate/49784>

²⁸ Proiectul Hotărârii Guvernului

<https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=5805>

climatice orientată spre viitor, care să determine o tranziție echitabilă și corectă către o economie verde, neutră din punct de vedere climatic și competitivă și care să creeze în același timp oportunități propice pentru noi locuri de muncă și o creștere durabilă.

Strategia națională privind asigurarea egalității între femei și bărbați (2017-2021) în Republica Moldova și planul de acțiuni pentru realizarea acesteia²⁹ vizează consolidarea reducerii decalajelor de gen din cauza vulnerabilităților sociale, economice și de mediu exacerbate de schimbările climatice. Strategia include aria de intervenție 2.6. „Schimbări climatice”, care are obiectivul specific: ajustarea strategiilor sectoriale de adaptare la schimbările climatice, inclusiv egalitatea de gen.

O viziune de schimbare a paradigmei de dezvoltare a Republicii Moldova pe termen lung spre dezvoltarea economică verde, avînd la bază o evaluare a constrîngerilor dezvoltării cu emisii reduse de carbon a fost definitivată în **Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pînă în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia** aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1470 din 30.12.2016³⁰.

Strategia Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia³¹ prevede dezvoltarea și consolidarea capacităților Republicii Moldova de a se adapta și de a

răspunde la efectele reale sau potențiale ale schimbărilor climatice.

Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pînă în anul 2030 prevede obiectivul general al Republicii Moldova orientat spre reducerea necondiționată, pînă în anul 2030, a emisiilor totale naționale de gaze cu efect de sera nete cu nu mai puțin de 64% comparative cu nivelul anului 1990.

Angajamentul de reducere a emisiilor ar putea crește pînă la 78% în mod condiționat – în conformitate cu un acord global, care ar aborda aspecte importante, așa ca oferirea resurselor financiare, transferul de tehnologii și cooperarea tehnică, accesul la cele menționate în măsură corespunzătoare provocărilor schimbării globale a climei.

2.2 Impactul managementului durabil al mediului asupra schimbărilor climatice

Republica Moldova își apropie treptat legislația națională de standardele Uniunii Europene, astfel Hotărârea Guvernului nr. 1277 din 26.12.2018 este parțial armonizată cu Regulamentul (UE) nr. 525/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind un mecanism de monitorizare și de raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și de raportare, la nivel național și al Uniunii, a altor informații relevante pentru schimbările climatice și de abrogare a Deciziei nr. 280/2004/CE (text cu relevanță pentru SEE).

Autoritatea de stat responsabilă pentru

²⁹Hotărârea Guvernului Nr. 259 din 28.04.2017, <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=370442&lang=1>

³⁰Monitorul Oficial Nr. 85-91 din 24.03.2017. <https://www.legis.md/cautare/rezultate/98493>

³¹ Hotărârea Guvernului nr. 1009 din 10.12.2014. Monitorul Oficial Nr. 372-384 din 19.12.2014. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=49220&lang=ro

elaborarea și promovarea politicii și strategiei care vizează schimbările climatice este Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM)³². În numele Guvernului Republicii Moldova, Ministerul este responsabil pentru implementarea tratatelor internaționale de mediu la care Republica Moldova este Parte și de a identifica prioritățile, elabora și promova programe naționale și planuri de acțiuni care abordează atare priorități, de a coordona acțiunile relevante și monitoriza implementarea lor în cel mai bun mod; de a promova politica de stat și a determina direcțiile prioritare ale cercetării și dezvoltării în domeniul schimbării climei.

Crearea unui sistem instituțional funcțional, optimizat și consolidat în domeniul protecției mediului bazat pe principiul delimitării clare a funcțiilor de implementare a politicilor de mediu de cele de control al respectării legislației de mediu și crearea noii instituții de mediu a fost prevăzută de **Hotărârea Guvernului nr. 549 din 13.06.2018 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu**.³³ Agenția de Mediu, ca principală autoritate administrativă în Republica Moldova care asigură implementarea unor noi instrumente de mediu prevăzute în Acordul de Asociere RM-UE și anume crearea, menținerea și gestionarea sistemului de evaluare a impactului asupra mediului de la activitățile economice, a sistemului de evaluare strategică de mediu, a sistemului informațional integrat de mediu, a sistemului de monitoring ecologic integrat, a sistemului

integrat de gestionare a calității aerului, și nu în ultimul rând a sistemului de autorizare integrată de mediu ș.a.

Agenția de Mediu asigură monitorizarea și raportarea a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice în conformitate cu **Hotărârea de Guvern nr. 1277 din 26.12.2018 cu privire la instituirea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice**³⁴

Monitorizarea și raportarea a emisiilor de gaze cu efect de seră va facilita promovarea politicii Republicii Moldova orientate spre asigurarea trecerii la o societate cu emisii reduse de carbon și dezvoltării durabile prin contribuirea la monitorizarea transparentă și precisă a progreselor reale și preconizate înregistrate la nivel național, va permite asigurarea sănătății populației și minimizarea impactului asupra mediului a unor activități economice. Adicional, va contribui la dezvoltarea socială a țării prin reducerea vulnerabilității asociate cu schimbarea climei.

Republica Moldova monitorizează consecvent și estimează emisiile de gaze cu efect de seră prin inventarierea națională a surselor de emisii și sechestrare a gazelor cu efect de seră. Evaluări periodice au fost efectuate în anii 2000, 2009 și 2013, ca parte a Comunicărilor Naționale 1, 2 și 3 ale Republicii Moldova către CONUSC, în cadrul Programului regional de consolidare a capacităților în domeniul

³² Hotărârea Guvernului nr. 695 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea MADRM. în Monitorul Oficial Nr. 322-328 din 01.09.2017

https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ro&doc_id=119185

³³ Monitorul Oficial Nr. 210-223. 22.06.2018. <http://lex.justice.md/md/375961/>

³⁴ Monitorul Oficial Nr. 38-47 din 08.02.2019. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=379061>

inventarierii emisiilor de gaze cu efect de seră (2005), precum și în anul 2015 în cadrul Primului Raport Bienal Actualizat al Republicii Moldova către CONUSC. www.clima.md

Inspectoratul pentru Protecția Mediului exercită funcții de control în toate domeniile de mediu, conform **Hotărârii Guvernului nr. 548 din 13.06.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului**³⁵.

2.3 Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în secotarele transport, infrastructură, energetică

Unul din scopurile strategice urmărite de proiectul **Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova 2030"** este de a crește accesul oamenilor la surse sigure de apă, energie, sisteme de canalizare, infrastructura rutieră și infrastructura tehnologiei informației, care marchează direct calitatea vieții.

În acest sens se propune, în contextul fenomenului schimbărilor climatice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și implementarea măsurilor de adaptare la schimbarea climei. Unele dintre aceste măsuri se referă la împădurirea terenurilor și la managementul durabil al categoriilor de folosință, care ar reduce nivelul de degradare a solurilor, ar îmbunătăți calitatea și cantitatea resurselor de apă și ar contribui la dezvoltarea comunităților la nivel local prin oferire de servicii ecosistemice.

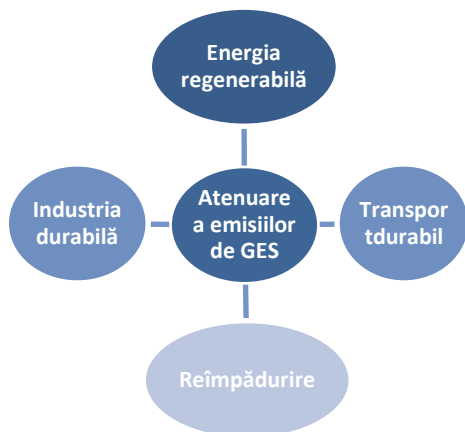
³⁵ Monitorul Oficial Nr. 210-223 din 22.06.2018 <http://lex.justice.md/md/375960/>

În scopul amplificării dezvoltării economiei verzi în Republica Moldova, Guvernul a aprobat **Programul privind promovarea economiei verzi în R. Moldova pentru anii 2018-2020 și Planul de implementare a acestuia** prin Hotărârea nr.160 din 21 februarie 2018.³⁶ Programul promovează implementarea principiilor economiei „verzi” în Republica Moldova în armonie cu dezvoltarea economică durabilă și bunăstarea socială.

*Conform opiniei experților din cadrul proiectului EU4Climate, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD dezastrele naturale provocate de climă aduc Republicii Moldova prejudicii economice anuale de cca 2% din PIB. Printre cele mai expuse intemperțiilor este sectorul agricol, cu o cotă de cca 14% în PIB și o treime din forța de muncă ocupată. Potrivit experților, fenomenele meteo extreme provocate de schimbarea climei, printre care valuri de căldură, incendii de pădure și secete sau precipitații abundente și inundații, sunt înregistrate tot mai des și se vor întepi. Schimbările climatice ar putea deveni ireversibile și ca să le facem față, urmează să ne adaptăm sectoarele economiei la noile realități.*³⁷

³⁶ Monitorul Oficial Nr.68-76 din 02.03.2018 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=374523>

³⁷ Jurnal.md. <http://www.jurnal.md/ro/news/e267c5dd70bdc8fc/dezastrele-naturale-provocate-de-clima-aduc-republicii-moldova-prejudicii-economice-anuale-de-circa-2-din-pib.html>

Pînă în anul 2020 vor fi depuse eforturi pentru implementarea principiilor economiei verzi, care va asigura adaptarea economiei Republicii Moldova la schimbările climatice globale prin următoarele obiective specifice:

1) asigurarea, pînă în anul 2020, a condițiilor de bună guvernare și consolidarea potențialului instituțional și de management în domeniul promovării economiei „verzi” cu 30% la nivel național;

2) asigurarea, pînă în anul 2020, a promovării măsurilor de implementare a principiilor economiei „verzi”, astfel încît 17% din consumul final brut de energie să provină din surse regenerabile și eficiența energetică să fie îmbunătățită cu 8,2%;

3) asigurarea, pînă în anul 2020, a ecologizării a circa 30% din întreprinderile mici și mijlocii prin suport adecvat în implementarea principiilor economiei „verzi”;

4) reducerea, pînă în anul 2020, a poluării aerului cu 30% prin dezvoltarea transportului durabil;

5) asigurarea, pînă în anul 2020, a promovării măsurilor de implementare a principiilor economiei „verzi” în domeniul construcțiilor cu 15%.³⁸

³⁸ Hotărârea Guvernului RM nr.160 din 21.02.2018, anexa 1.secțiunea III.

În scopul oferirii unui cadru unic, transparent a activității Guvernului RM, s-a propus identificarea priorităților de politici sectoriale prin aprobarea **Hotărârii Guvernului nr. 350 din 18.04.2018 cu privire la aprobarea priorităților de politici sectoriale pe termen mediu (2019-2021)**³⁹. Unul din obiectivele prioritare la capitolul protecției mediului este prevăzută reducerea riscurilor schimbărilor climatice și facilitarea adaptării la schimbările climatice a sectoarelor economiei naționale.

2.3.1 Reformele în domeniul transport și infrastructură

În vederea atenuării impactului sectorului transporturi asupra mediului înconjurător, **Strategia de transport și logistică pe anii 2013-2022**⁴⁰, **Legea drumurilor** nr.509 din 22.06.1995⁴¹ și **Legea fondului rutier** nr.720-XIII din 02.02.1996⁴² prevăd implementarea diverselor măsuri, cum ar fi, substituirea parțială a carburanților tradiționali cu carburanți gazoși și biocarburanți, utilizarea amestecurilor de carburanți și biocarburanți, etichetarea pneurilor, limitarea nivelurilor de emisii, limitarea importului de autovehicule vechi, diferențierea accizelor în funcție de vârsta autovehiculelor, evaluare a impactului

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=374523>

³⁹ Monitorul Oficial Nr. 126-132 din 20.04.2018

⁴⁰ Hotărârea Guvernului nr.827 din 28.10.2013. Monitorul Oficial 243-247/933 din 01.11.2013. <http://files.asd.md/legislatie/transport%20si%20logistica.pdf>

⁴¹ Monitorul Oficial Nr. 62-63 din 09.11.1995.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118958&lang=ro

⁴² Republicat: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.247-251/753 din 17.12.2010. <https://mei.gov.md/ro/content/legislatia-nationala-0>

asupra mediului în procesul de construcție a drumurilor etc.

În scopul transpunerii în legislația națională prevederilor Directivei 2006/40/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 mai 2006 privind emisiile provenite de la sistemele de climatizare ale autovehiculelor, a fost aprobat Regulamentul cu privire la măsurile de reducere a emisiilor provenite de la sistemele de climatizare ale autovehiculelor⁴³. Conform acestuia, „Sistemele de climatizare de pe orice autovehicul nu mai sunt încărcate cu gaze fluorurate cu efect de seră cu un GWP100 mai mare decât 150, cu excepția reîncărcării sistemelor de climatizare conținând astfel de gaze, dar care au fost instalate pe vehicule înainte de 1 ianuarie 2021”

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.107 din 27.02.2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de calcul al impactului biocarburanților și al biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de seră⁴⁴ permite importatorilor de produse petroliere principale, cât și a producătorilor de biocarburanți și biolichide, calcularea impactului biocarburanților și biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de seră.

În scopul restructurizării sectorului feroviar considerat unul dintre cele mai ecologice transport a fost elaborat Codul

Transportului Feroviar⁴⁵ aprobat la ședința secretarilor de stat din 31 octombrie 2019. Noul Cod stabilește reguli concrete privind contribuția statului în privința dezvoltării infrastructurii feroviare pentru crearea unui climat investițional și dezvoltarea deplinătății pe piața internațională serviciilor de transport de mărfuri.

Concepția pentru restructurarea sectorului feroviar și a Î.S. “Calea Ferată din Moldova” pentru anii 2018-2021 se axează pe restructurarea sectorului feroviar cu scopul de a-l face sustenabil din punct de vedere financiar, tehnic și social, în conformitate cu standardele UE.⁴⁶

O sistematizare a cadrului normativ în domeniul aviației civile propune cu scopul dezvoltării durabile în domeniul **Codul aerian al Republicii Moldova**.⁴⁷

Codul prevede implementarea managementului riscurilor prin asigurarea gestionării continuă și eficienței a riscurilor condițiilor climatice și de mediu pentru siguranță în aviație.

Față de anul 2010, în perspectivă către anul 2030 este așteptată o intensificare cu 49% a traficului de pasageri, iar de mărfuri – cu 47%. Conform prognozei, în perioada 2010-2030 este anticipată o majorare a consumului de combustibili cu 97%. Comunicarea Națională Patru RM www.clima.md

⁴³ Hotărârea Guvernului nr. 1242 din 14.11.2016. Monitorul Oficial Nr. 405-414 din 25.11.2016. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96376&lang=ro

⁴⁴ Monitorul Oficial Nr. 94-99 din 15.03.2019. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112852&lang=ro

⁴⁵ Proiectul Codului Transportului Feroviar. <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/sedinta-secretarilor-generalii-din-31-octombrie-2019-ora-1400>

⁴⁶ Hotărârea Guvernului nr.1042 din 05.12.2017. Monitorul Oficial nr.434-439 din 15.12.17. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101917&lang=ro

⁴⁷ Codul aerian al Republicii Moldova nr. 301 din 21.12.2017. Monitorul Oficial Nr. 95-104. 23.03.2018 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=79683&lang=ro

2.3.2 Reformele în domeniul energetic

Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr. 10 din 26.02.2016⁴⁸, specifică realizarea unei ponderi a energiei din surse regenerabile de cel puțin 10% în consumul final de energie în transporturi în anul 2020.

Legea stabilește și creează baza legală pentru atingerea următoarelor obiectivele politicii de stat în domeniul energiei din surse regenerabile după cum urmează:

- diversificarea resurselor energetice primare;
- realizarea unei ponderi a energiei din surse regenerabile de cel puțin 17% în consumul final brut de energie în anul 2020;
- asigurarea securității, sănătății și protecției muncii în procesul de producere a energiei din surse regenerabile;
- promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile a transpus prevederile Directivei nr. 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Îmbunătățirea eficienței energetice și creșterea utilizării surselor regenerabile de energie se numără printre obiective prioritare ale **Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2030**

⁴⁸Monitorul Oficial Nr. 69-77 din 25.03.2016.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=98936&lang=ro

aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.102 din 05.02.2013.⁴⁹

Strategia stabilește trei obiective strategice generale pe care Republica Moldova își propune să le realizeze până în anul 2030, și anume: asigurarea securității aprovizionării cu energie, dezvoltarea piețelor concurențiale de energie și integrarea acestora în piața regională și europeană, precum și promovarea eficienței energetice și dezvoltarea durabilă a sectoarelor energeticii.

Promovarea eficienței energetice precum și implementarea obiectivelor eficientizării consumului resurselor energetice, constituie obiectivul **Legii nr.139 din 19.07.2018 cu privire la eficiența energetică**⁵⁰.

Legea reglementează activitățile destinate să eficientizeze atât producerea, cât și utilizarea energiei, să sporească securitatea energetică a țării și să diminueze impactul negativ al sectoarelor energeticii asupra mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Cu referire la promovarea domeniului eficienței energetice a fost elaborat **Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2019-2021, proiect**⁵¹ a fost elaborat în vederea implementării prevederilor art.6 alin.(1) din Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică. Prezentul Plan de acțiuni prevede întreprinderea unui șir de pași ce ar permite atingerea obiectivelor naționale stabilite

⁴⁹ Hotărârea Guvernului nr.102 din 05.02.2013 cu privire la Strategia energetice a Republicii Moldova până în anul 2030. Monitorul Oficial Nr. 27-30 din 08.02.2013 <http://lex.justice.md/md/346670/>

⁵⁰ Monitorul Oficial Nr. 309-320 din 25.03.2016.
https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ru&doc_id=105498

⁵¹ Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2019-2021. Proiectul aprobat la ședința secretarilor de stat din 26 septembrie 2019.
<https://cancelaria.gov.md/ro/apc/sedinta-secretarilor-general-din-26-septembrie-2019-ora-1400>

pentru domeniul eficienței energetice. Respectiv măsurile prevăd:

- performanța energetică a clădirilor;
- mobilizarea resurselor financiare necesare întru susținerea proiectelor și măsurilor de eficientizare a consumului în toate sectoarele economiei naționale;
- dezvoltarea pieței și dezvoltarea companiilor de servicii energetice, precum și demonstrarea rolului principal al autorităților/ instituțiilor publice și creșterea eficienței în utilizarea potențialului natural de biomasă de care dispune țara;
- restructurarea sistemului de transporturi, iluminare publică și de alimentare cu apă potabilă și evacuare a apelor uzate, care să genereze rezultate tangibile în termeni de economii de energie și alte.

Mai mult de jumătate din consumul final de energie (50,3%) îi revine sectorului rezidențial, care, respectiv, contribuie cel mai mult la emisia de gaze cu efect de seră. Consumul majorat în acest sector denotă o performanță energetică foarte scăzută a fondului imobiliar național, care este unul depășit atât moral cât și fizic. Acest fenomen poate fi definit ca sărăcia energetică, având în vedere că în medie, ponderea cheltuielilor pentru încălzire constituie de la 15% până la 50% din cheltuielile totale ale unei gospodării casnice.⁵²

Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor reprezintă o prioritate a politicilor publice din Republica Moldova în conformitate cu prevederile **Legii Nr. 128 din 11 iulie 2014 privind performanța energetică a clădirilor**.

Prin Hotărârea de Guvern nr. 1103 din 14.11.2018 „pentru aprobarea Regulamentului privind inspecția periodică a sistemelor de climatizare din

⁵² Comunicarea Națională Patru RM. www.clima.md

clădiri”⁵³ se instituie un nou instrument în domeniul eficienței energetice a clădirilor – inspecția periodică a sistemelor de climatizare din clădiri, care are drept scop determinarea eficienței energetice a sistemelor inspectate și elaborarea recomandărilor fezabile privind îmbunătățirea eficienței energetice a acestor sisteme. Inspecției periodice vor fi supuse sistemele de climatizare cu o putere nominală utilă mai mare de 12 kW.

La capitolul surselor de energie regenerabilă, merită a fi menționat faptul că Republica Moldova dispune de un potențial vast de resurse regenerabile de energie, inclusiv biomasă, energia eoliană, solară, geotermală (de potențial redus) și, într-o oarecare măsură - hidroenergetică. Conform statisticilor oficiale, în anul 2017, ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie constituia 27,83%, fiind asigurat în mare parte de resursele de biomasă utilizate la nivel național, în special în vederea acoperirii necesităților de încălzire și răcire. Producerea energiei electrice din surse regenerabile este reprezentată de 53,02 MW instalați la sfârșitul anului 2018, care au asigurat o pondere de 2,16% energie electrică regenerabilă în volumul total de electricitate consumat (valabil pentru anul 2017).⁵⁴

Reducerea impactului asupra mediului și economisirea de energie printr-o mai bună

⁵³ Monitorul Oficial Nr. 499-503 din 21.12.2018 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378528>

⁵⁴ Strategia sectorială de cheltuieli CBTM 2020-2022 pe sectorul energetic. <https://mei.gov.md/ro/content/strategii-de-cheltuieli-domeniul-energetic>

proiectare ecologică a produselor cu impact energetic este promovată prin **Legea nr.151 din 17.07.2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică**⁵⁵ și **Hotărârea de Guvern Nr. 750 din 13.06.2016 pentru aprobarea Regulamentelor privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.**⁵⁶

Cerințele privind proiectarea ecologică au fost prevăzute în regulamente în funcție de produs; sunt stabilite nivelurile minime privind performanța produsului pentru a reduce impactul asupra mediului de-a lungul ciclului de viață al produsului (proiectare, producție, distribuție și eliminare). Regulamentele sunt esențiale pentru dezvoltarea unei politici de mediu integrate și durabile referitoare la produse și vor avea un impact pozitiv asupra producătorilor, importatorilor și a utilizatorilor finali, care vor beneficia de produse mai eficiente, un consum optimizat, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, reducerea cazurilor de boli respiratorii, de piele, etc.

Legea privind cerințele în materie de proiectare ecologică crează cadrul necesar aplicării Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.

Există două abordări complementare de a reduce energia consumată de produse. O abordare o constituie etichetarea, care de

⁵⁵ Monitorul Oficial Nr. 310-312 din 10.10.2014
<https://www.legis.md/cautare/rezultate/106031>

⁵⁶ Monitorul Oficial Nr. 169-183 din 24.06.2016.
https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ro&doc_id=102520

fapt, sensibilizează consumătorul și explicit, trebuie să ducă la schimbarea comportamentului energetic, iar a doua abordare - impunerea unor cerințe de performanțe energetice asupra produselor la etapele proiectării acestora.

Hotărârea Guvernului nr. 1003 din 10 decembrie 2014 pentru aprobarea regulamentelor privind cerințele de etichetare energetică a unor produse cu impact energetic⁵⁷ stabilește cerințe de etichetarea produselor, ce va duce la ridicarea calității produselor, reducerea consumului de energie, și reducerii emisiilor CO2 pentru un număr adițional trei clase de produse distincte:

1. aspiratoare;
2. instalații pentru încălzirea incintelor, instalații de încălzire cu funcție dublă, pachete de instalație pentru încălzirea incintelor, regulator de temperatură și dispozitiv solar și pachete de instalație de încălzire funcție dublă, regulator de temperatură și dispozitiv solar;
3. instalații pentru încălzirea apei, a rezervoare pentru apă caldă și pachete de instalație pentru încălzirea apei și dispozitiv solar.

2.4 Măsurile de atenuare a schimbărilor climatice în sectorul industrial

Conform Strategiei de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030⁵⁸, pentru îndeplinirea Contribuției Naționale Determinate a Republicii Moldova către anul 2030,

⁵⁷ Monitorul Oficial Nr. 386-396 din 14.09.2018
<https://www.legis.md/cautare/rezultate/66697>

⁵⁸ Monitorul Oficial Nr. 85-91 din 24.03.2017.
<https://www.legis.md/cautare/rezultate/98493>

nivelul emisiilor de GES în sectorul industriei va fi mai mic față de anul 1990 cu cel puțin 45% în scenariul necondiționat și 56% în cel condiționat.

Un impact semnificativ asupra modernizării și promovării dezvoltării durabile a economiei naționale prin încurajarea valorificării potențialului eficienței energetice în sectorul industrial la nivel național vor avea măsurile prevăzute de **Legea nr.139 din 19.07.2018 cu privire la eficiența energetică**⁵⁹ Legea prevede că întreprinderile mari vor efectua un audit energetic obligatoriu la fiecare patru ani. Legea introduce măsurile privind verificarea economiilor obținute.

Republica Moldova, prin aprobarea **Programului de suprimare eșalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040**⁶⁰ întreprinde măsuri cu privire la eliminarea totală a HCFC, în mod eșalonat, pînă în anul 2040. Menționăm că HCFC sunt gaze cu impact major asupra stratului de ozon, iar gazele F sunt gaze cu un potențial de încălzire globală foarte înalt.

Legea nr.852 din 14.02.2002 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul comercial și reglementarea utilizării hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon⁶¹ interzice substanțele care distrug stratul de ozon sau prevede un regim strict de evidență și gestionare în Republica Moldova.

Pentru atingerea obiectivului

⁵⁹ Monitorul Oficial Nr. 309-320 din 25.03.2016.
https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ru&doc_id=105498

⁶⁰ Hotărârea Guvernului RM nr. 856 din 13.07.2016
Monitorul Oficial Nr. 217-229 din 22.07.2016.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114841&lang=ro

⁶¹ Monitorul Oficial Nr.54-55 din 18.04.2002.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108187&lang=ro

susmenționat prin aprobarea **Hotărârii Guvernului nr. 589 din 21 iunie 2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea mecanismului de repartizare a contingentelor anuale pentru importul hidroclorofluorocarburilor halogenate**⁶², se prevede aplicarea mecanismului de acordare a cotelor anuale de import a hidroclorofluorocarburilor halogenate, precum și reglementarea activității Comisiei pentru repartizarea cotelor anuale pentru importul HCFC.

Un accent aparte privind protecția populației și a mediului înconjurător este pus pe asigurarea fiabilității și inofensivității activităților desfășurate în domeniul alimentării cu gaze combustibile naturale, începînd de la faza inițială privind proiectarea sistemului de distribuție a gazelor, este pus prin **Hotărârea Guvernului RM Nr. 552 din 12.07.2017 pentru aprobarea Cerințelor minime de securitate privind exploatarea sistemelor de distribuție a gazelor combustibile naturale**⁶³

Activitățile desfășurate în domeniul alimentării cu gaze combustibile naturale, atît la nivel de instituții publice, cît și la nivelul agenților economici sunt reglementate de **Legea RM nr. 116 din 18.05.2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase**⁶⁴.

Hotărârea Guvernului include cerințe de securitate, care sunt specifice atît obiectelor industriale periculoase, cît și obiectelor de

⁶² Monitorul Oficial Nr.235-244 din 20.06.2018.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=additional&id=376194&lang=1>

⁶³ Monitorul Oficial Nr. 253-264 din 21.07.2017
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371386>

⁶⁴ Monitorul Oficial Nr.40-49 din 10.02.2017
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97972&lang=ro

menire social-comunală, inclusiv casele de locuit particulare, care în ansamblu constituie obiecte industriale periculoase și ieșirea din funcțiune a fiecărui sector de rețea sau instalație tehnică reprezintă riscuri majore.

Implementarea prevederilor Hotărârii va contribui la menținerea gradului de protecție a intereselor vitale ale persoanei și ale societății față de eventualele avarii și incidente, precum și față de efectele acestora, asigurat prin aplicarea unui complex de măsuri privind pregătirea organizatorică și tehnică a agenților economici pentru desfășurarea activităților ce au scop preîntâmpinarea posibilelor avarii și catastrofe cu caracter tehnogen.

Măsuri de securitate și de reducere a riscurilor, pentru a evita eventualele accidente care pot avea efecte transfrontaliere, măsuri cu scop de a reduce pericolul producerii unor astfel de accidente și de a minimiza consecințele în cazul producerii lor, ceea ce ar permite asigurarea unui nivel ridicat de protecție, sunt prevăzute de **Legea RM privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase**⁶⁵. Legea prevede un mecanism eficient pentru prevenirea accidentelor majore care implică substanțe periculoase și pentru limitarea consecințelor acestora asupra sănătății umane și asupra mediului, în vederea asigurării unui nivel ridicat de protecție pe întreg teritoriul țării, într-o manieră consecventă și eficace.

Legea RM privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase este

⁶⁵ Hotărârea Guvernului RM nr. 43 din 29.01.2020 Monitorul Oficial Nr. 24-34 din 31.01.2020. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120104&lang=ro

elaborată în conformitate cu prevederile Directivei 2012/18/UE privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase.

Printre prioritățile **Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia**⁶⁶ se regăsesc acțiuni pentru dezvoltarea agriculturii durabile și siguranței alimentare; acțiuni de mediu și schimbări climatice.

Programul își propune să implementeze un set complex de acțiuni menite să soluționeze deficiențele identificate și să asigure condițiile necesare pentru sporirea eficienței, relevanței și competitivității internaționale a sistemului de cercetare și inovare din Republica Moldova.

Obiectul **Legii cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare**⁶⁷ îl constituie crearea premiselor necesare pentru implementarea în practică a inovațiilor și a transferului de tehnologii din care rezultă produse și servicii noi sau perfecționate, competitive pe piață, prin crearea și funcționarea parcurilor științifico-tehnologice și a incubatoarelor de inovare.

2.5 Reîmpădurirea pentru dezvoltarea durabilă cu emisii reduse de carbon

Din punct de vedere climatic, reducerea terenurilor acoperite cu păduri prin defrișarea lor pune în pericol capacitatea

⁶⁶ Hotărârea Guvernului nr.381 din 01.08.2019. Monitorul Oficial Nr. 256-259 din 16.08.2019. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115747&lang=ro

⁶⁷ Legea nr. 226 din 01.11.2018. Monitorul Oficial nr.448-460/725 din 07.12.2018. <http://lex.justice.md/md/378269/>

ecosistemelor de a absorbi emisiile de carbon, iar acestea din urmă influențează regimul termic al planetei.

Conform datelor istorice, teritoriul pe care este situată țara noastră, doar cu două secole în urmă, era ocupat de păduri în proporție de peste 30%. În prezent, cota pădurilor este mult mai mică și ocupă circa 12 la sută din teritoriul țării.

Aceasta în condițiile în care în Europa pădurile acoperă aproape 45 la sută din suprafața continentului.⁶⁸

Păstrarea ecosistemelor forestiere, dar și extinderea lor, devine foarte actuală în procesul de schimbare a climei, atât la nivel local, cât și global. Unele țări, inclusiv Republica Moldova, participă activ la procesele de reducere a emisiilor de carbon prin sechestrarea biologică a carbonului, implementând acțiuni de plantare a pădurilor și conservare a solurilor forestiere.

În toamna anului 2019 a fost organizată Ziua Națională de Înverzire a Plaiului „Un arbore pentru dăinuirea noastră”, aducând elemente noi, precum plantarea fâșiilor riverane de protecție. Doar pe data de 26 octombrie au fost create culturi silvice pe o suprafață de 48 ha (plantați peste 100.000 puieți), 12 ha regenerate (însămânțate 5000 kg de ghindă), create secții de repicaj pe suprafața de 1,2 ha. Agenția MoldSilva și MADRM au mobilizat toate forțele serviciului silvic și reprezentanților instituțiilor statale de nivel central și raional, administrațiilor publice locale

⁶⁸ <http://www.ecomagazin.ro/republica-moldova-codasa-la-capitolul-paduri-vezi-care-este-cea-mai-impadu-rita-tara-din-europa/>

de nivelul I-II, iar pe 0,5 ha din pepiniere au fost create semănături noi. Administrațiilor publice locale de nivelul I-II le-a fost livrat material săditor din cadrul proiectului finanțat de Fondul Ecologic Național în volum de 31.824 puieți talie joasă și puieți talie înaltă, în valoare de 241.751 lei, iar volumul total al materialului săditor oferit în cadrul Zilei de înverzire a fost de 72.266 de bucăți.⁶⁹

Obiective specifice sunt stipulate în **Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia⁷⁰**: extinderea suprafețelor de păduri până la 15% din teritoriul țării, a ariilor naturale protejate de stat până la 8,1% din teritoriu și asigurarea managementului eficient și durabil al ecosistemelor naturale. Pentru a atinge acest obiectiv, se prevede crearea și restabilirea fâșiilor de protecție riverane și a bazinelor de apă pe o suprafață de 30 mii ha, a pădurilor pe terenuri degradate, a spațiilor verzi – pe o suprafață de 150 mii ha.

În scopul reducerii riscurilor și adaptarea la schimbările climatice în sectorul forestier a fost elaborat **Planul de acțiuni pentru anii 2018-2023 privind implementarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova⁷¹**

⁶⁹ Raport privind implementarea Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020. <http://madr.gov.md/ro/content/raport-privind-implementarea-strategiei-republicii-moldova-de-adaptare-la-schimbarea-climei>

⁷⁰ Hotărârea Guvernului RM nr. 301 din 24.04.2014 Monitorul Oficial Nr.104-109 din 06.05.2014. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352740>

⁷¹ Proiectul Hotărârii Guvernului https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/proiectul_81.pdf

Printre obiectivele specifice Planul prevede adaptarea sectorului forestier la schimbările climatice, care include măsuri speciale de adaptare bazate pe cercetarea științifică și pe progresele tehnologice orientate spre dezvoltarea durabilă a pădurilor, de o monitorizare adecvată a sănătății pădurilor, precum și a dezvoltării lor, prin intensificarea procesului de reîmpădurire prin plantarea speciilor de plante rezistente la schimbările climatice. Printre măsuri specifice se planifică pînă în anul 2023 realizarea lucrărilor de reconstrucție ecologică a pădurilor degradate pe o suprafață de 5 mii ha.

Regenerarea pădurilor și reîmpădurirea terenurilor este prevăzută de mai multe acte documente politice și acte normative ale RM: **Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova**⁷²; **Strategia Națională și Planul de Acțiuni privind diversitatea biologică pentru anii 2015-2020**⁷³; **Programului de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020**⁷⁴; **Hotărârea Guvernului nr. 101 din 10.02.2014 cu privire la aprobarea Planului Național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră; Legea nr.1515 din 16.06.1993 privind**

⁷² Hotărârea Guvernului RM nr. 350 din 12.07.2001 Monitorul Oficial Nr.133-135 din 08.11.2001. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63247&lang=ro

⁷³ Hotărârea Guvernului RM nr. 274 din 18.05.2015 Monitorul Oficial Nr.131-138 din 29.05.2015. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114746&lang=ro#

⁷⁴ Hotărârea Guvernului RM nr. 737 din 17.06.2003 Monitorul Oficial Nr.132-133 din 01.07.2003. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112869&lang=ro#

protecția mediului înconjurător⁷⁵ și **Codul Silvic**⁷⁶.

Nouă redacție al **Codului silvic**⁷⁷, ajustat la noi cerințe **internaționale și europene în domeniul forestier**, are drept scop diminuarea problemelor cu privire la:

- Reducerea terenurilor împădurite, prin promovarea a noi practici de gestionare durabilă a pădurilor;
- Stoparea degradării biodiversității forestiere, prin promovarea tipului natural fundamental de pădure și asigurarea diversității biologice a pădurii;
- neadmiterea folosirii neraționale a terenurilor din fondul forestier (fragmentarea terenurilor, construcții și arendă neautorizate) prin asigurarea integrității fondului forestier;
- combaterea exploatării ilegale a pădurilor și a comerțului aferent, prin asigurarea metodelor de monitoring al circulației lemnului și certificare forestieră.

Păstrarea pădurilor este garanția unui mediu sănătos, cu atât mai mult că circa 90% din biodiversitatea terestră este asociată cu ecosistemele forestiere. În condițiile Republicii Moldovei, când resursele forestiere sunt limitate și suprafața acoperită cu păduri nu poate asigura pe deplin condiții favorabile de trai pentru numeroase specii de plante și animale, protejarea pădurilor devine un imperativ al timpului.

⁷⁵ Monitorul Oficial Nr.10 din 30.10.1993. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=88192&lang=ro

⁷⁶Hotărârea Parlamentului nr. 887-XII din 26.06.1996. Monitorul Oficial Nr.4-5 din 16.01.1997. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118482&lang=ro#

⁷⁷ Proiectul aprobat la ședința secretarilor de stat din 17 octombrie 2019. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/proiectul_610.pdf

Ecosistemele forestiere sunt complexe, având la bază numeroase relații și conexiuni între organismele ce le populează, dar și între pădure și comunitățile umane.

Cu referire la direcția de acțiune de reducere a riscurilor și adaptarea la schimbările climatice în sectorul forestier, a fost aprobată Strategia sectorului forestier din Republica Moldova privind schimbările climatice în cadrul proiectului „Suport pentru procesul național de planificare a adaptării Republicii Moldova la schimbările climatice”. În ariile protejate din cadrul fondul forestier gestionat de entitățile silvice au fost efectuate lucrări de reconstrucție ecologică pe o suprafață de 178 ha și au fost întreprise măsuri de identificare a terenurilor degradate din cadrul autorităților administrației publice locale, precum și de cultivare a materialului forestier de reproducere. În scopul asigurării populației cu surse energetice au fost plantate 650 ha de culturi silvice din salcâm.⁷⁸

Producția anuală de miere și alte produse apicole este în strânsă dependență de condițiile meteorologice, care în cazul unor condiții nefavorabile (ploi ciclonice, temperaturi scăzute, vânturi puternice persistente, etc.), pot afecta semnificativ atât activitatea normală a albinelor lucrătoare, cât și secreția de nectar a florilor.

Programul Național de Dezvoltare a Apiculturii în Republica Moldova pentru anii 2018-2025⁷⁹ a fost elaborat în conformitate cu prevederile **Legii**

⁷⁸<http://madr.gov.md/ro/content/raport-privind-implementarea-strategiei-republicii-moldova-de-adaptare-la-schimbarea-climei>

⁷⁹Proiectul <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=467>

apiculturii⁸⁰ și Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409 din 2014.⁸¹

Întru realizarea obiectivului general privind restructurarea și modernizarea sectorului apicol, proiectul conturează următoarele obiective specifice:

- sporirea patrimoniului apicol și creșterea productivității stupinelor, urmând ca în următorii 5 ani numărul familiilor de albine să fie dublat, până la 300 mii familii;
- îmbunătățirea fondului genetic apicol autohton și stării de sănătate a familiilor de albine, asigurând 50% din cererea anuală cu material genetic autohton până în anul 2025.

Utilizarea complexă a fondurilor cinegetice de tip silvic și deschis în fondurile cinegetice create prin prevederile **Legii vânătorii și fondului cinegetic nr. 298 din 30.11.2018⁸²**, va contribui la stabilitatea structurii și funcțiilor ecosistemului prin reglementarea componenței numerice a efectivului de animale în scopul menținerii echilibrului ecologic.

O abordare inovativă este realizată prin crearea rezervațiilor biosferei, care merg mai departe de conservarea naturii și sunt adecvate ca modele pentru un mod durabil de viață, așadar rezervațiile biosferei sunt situri de învățare pentru dezvoltarea durabilă și un laborator de creare a unor bune practici care pot fi ulterior larg răspândite.

Rezervația biosferei „Prutul de Jos” a fost constituită prin **Legea nr. 132 din 13.07.2018 privind fondarea Rezervației**

⁸⁰ Monitorul Oficial Nr.75-78 din 19.05.2006.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107261&lang=ro

⁸¹ Monitorul Oficial Nr.152 din 10.06.2014.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=76222&lang=ro

⁸² Monitorul Oficial Nr. 76-85 din 01.03.2019.
<http://lex.justice.md/md/379499/>

biosferei, „Prutul de Jos”⁸³ și inclusă în Rețeaua Mondială UNESCO a Rezervațiilor Biosferei, recunoscută prin programul „Omul și Biosfera” (MaB), fiind aprobată prin decizia Conferinței Părților UNESCO din 25 iulie 2018.

- Ca urmare a aditerii Rezervației Biosferei „Prutul de Jos” sub patronajul UNESCO, a demarat crearea Rezervației biosferei trilaterale transfrontaliere, constituită din Rezervația Biosferei „Delta Dunării” (România), Rezervația Biosferei Dunărea (Ucraina) și Rezervația Biosferei „Prutul de Jos” (Republica Moldova).

- Principiile care stau la baza conceptului de rezervație a biosferei, conform Programul MaB (*Omul și Biosfera*), sunt:

- protecția și conservarea diversității biologice în zone în care așezările umane reprezintă o componentă integrantă.

- dezvoltarea durabilă și armonioasă a omului și a naturii, astfel încât conservarea biodiversității să susțină fluxul de servicii ale ecosistemului și să sprijine crearea de oportunități economice.

- crearea unei rețele globale de regiuni model, în care opțiunile pentru adaptare la condițiile în schimbare ecologice, economice și sociale pot fi testate cu implicarea tuturor părților implicate, pentru a genera modele de adaptare la impactul acestor schimbări.

2.6 Adaptarea agriculturii la schimbările climatice

Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de Acțiuni pentru

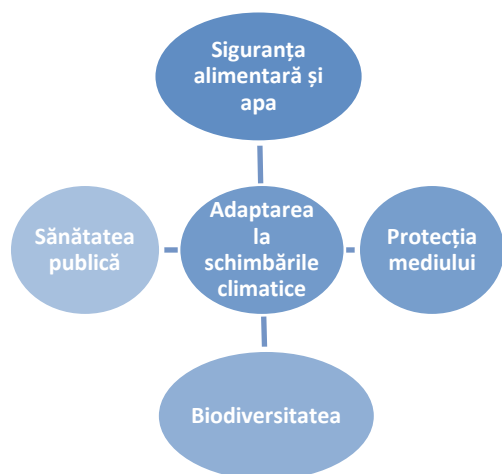
⁸³Monitorul Oficial Nr. 321-332 din 24.08.2018
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=376873>

realizarea acesteia⁸⁴ sprijină acțiunile menite să îmbunătățească calitatea solului și reconstrucția ecologică a terenurilor degradate afectate de alunecări de teren și restaurarea benzilor de protecție a terenurilor agricole aplicând gestionarea durabilă în volum de 100%.

O analiză a datelor climatice naționale a stabilit că frecvența medie a secetelor în Republica Moldova, într-o perioadă de 10 ani, constituie 1-2 secete în nord, 2-3 secete în partea centrală și 5-6 secete în sud. Frecvența secetelor a crescut, îndeosebi, în ultimele trei decenii. Astfel, în perioada 1990-2012, 10 ani au fost marcați de secete, ceea ce a condus la reducerea semnificativă a recoltelor. În anii 1990, 1992 și 2003, secetele au continuat pe parcursul întregii perioade de vegetație a plantelor (aprilie–septembrie). Secetele din 2007 și 2012 au afectat peste 70% din teritoriul țării, acestea fiind cele mai dezastruoase secete din întreaga perioadă de monitorizări instrumentale ale vremii.

Republica Moldova dispune de soluri deosebit de valoroase, care pot suporta o productivitate de culturi mai înaltă decât se obține actualmente.

⁸⁴ Hotărârea Guvernului RM nr. 301 din 24.04.2014
Monitorul Oficial Nr.104-109 din 06.05.2014.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352740>

Acțiunile efectuate întru adaptarea RM la schimbările climatice

Acțiunea nr. 1, Reducerea riscurilor și adaptarea la schimbările climatice din **Strategia de adaptare la schimbarea climei a Republicii Moldova 2014-2020**⁸⁵ stabilește activități specifice pentru a reduce vulnerabilitatea acestui sector, inclusiv activități orientate spre reducerea degradării solului prin promovarea tehnologiilor ecologice.

Un capitol dedicat protecției solului este incorporat în proiectul **Codului funciar**⁸⁶ nou, care prevede acțiuni de protecție și de ameliorare a solului, obligativitatea măsurilor de protecție și de ameliorare a solului, măsuri teritorial-organizatorice, măsuri agroameliorative, măsuri hidroameliorative, conservarea solului, monitoringul calității solului și altele.

Scopul activităților de conservare și sporite a fertilității solului include: crearea mecanismului de evidență și monitoring a calității solului, preîntâmpinarea degradării

⁸⁵ Hotărârea Guvernului nr. 1009 din 10.12.2014. Monitorul Oficial Nr. 372-384 din 19.12.2014. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=49220&lang=ro

⁸⁶ Codului funciar. Proiectul aprobat la ședința secretarilor de stat din 26 septembrie 2019. <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/sedinta-secretarilor-generalii-din-26-septembrie-2019-ora-1400>

și distrugerii învelișului de sol, a altor urmări negative cauzate de factorul natural, precum și de cel antropic, ameliorarea sau restabilirea calității solului degradat sau deteriorat, combaterea eroziunii solului și stabilizarea alunecărilor de teren, prevenirea poluării solului cu substanțe chimice, biologice, radioactive, produse petroliere etc.

Prioritatea de dezvoltare ale sectorului agricol, prin reducerea degradării solului și creșterea fertilității acestuia, fiind utilizate practici agricole prietenoase mediului și tehnologii agricole moderne, sunt stipulate în **Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2014-2020**⁸⁷ aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409 din 04.06. 2014. Proiectul „Agricultura conservativă – dezvoltarea unui sistem durabil de gestionare a solurilor în Republica Moldova” susține dezvoltarea unei agriculturi durabile, adaptate la schimbările climatice în conformitate cu **Legea Nr. 205 din 11.10.2018 pentru ratificarea Înțelegerii, întocmite prin schimb de note la 29 iunie 2018, cu privire la modificarea Acordului de grant, întocmit prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind implementarea Proiectului „Agricultura conservativă – dezvoltarea unui sistem durabil de gestionare a solurilor în Republica Moldova**⁸⁸

În ultimii 25 de ani agricultura RM a fost bazată preponderent pe exploatarea fertilității naturale a solurilor (conținutului existent de humus în

⁸⁷ Monitorul Oficial Nr.152 din 10.06.2014. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=76222&lang=ro

⁸⁸ Monitorul Oficial Nr. 416-422 din 09.11.2018 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=377872>

soluri). Ca rezultat, orice majorare a recoltei, datorată factorului climatic, nefiind urmată de compensarea pierderilor de substanță organică din sol, utilizată la formarea recoltei, a condus la majorarea în atmosferă a emisiilor de gaze cu efect de seră. Astfel, intensificarea proceselor de dehumificare în urma agriculturii de subzistență a condus la micșorarea rezervelor de carbon sechestrat în sol, la creșterea emisiilor de CO₂ și la diminuarea stării de calitate și a fertilității solurilor agricole.⁸⁹

Agricultura conservativă implică utilizarea tehnologiilor și a tehnicilor adresate unei agriculturi durabile, adaptate la schimbările climatice. În acest sens, măsurile prevăzute se referă la obținerea și menținerea sănătății solului prin gestionarea nutrienților din sol și din culturile agricole, creșterea rezilienței acestora față de schimbările climatice.

Activitățile ce țin de conservarea și sporirea fertilității solurilor, care prin eroziune sau prin acțiunea altor factori antropici și-au pierdut total sau parțial capacitatea de producție, și care urmează a fi conservate, sau efectuate lucrări de sporire a fertilității acestora sunt prevăzute prin **Hotărârea Guvernului nr. 691 din 11.07.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile și procedurile de organizare și realizare a executării activităților de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor⁹⁰**, care este elaborat în vederea executării Programului de

⁸⁹Comunicarea Națională Patru RM.p.140.

<http://www.clima.md/lib.php?l=ro&idc=81&>

⁹⁰Monitorul Oficial Nr. 295-308 din 10.08.2018.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108824&lang=ro

conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2017-2020.

Programul Național Complex de Sporire a Fertilității Solului în 2001-2020⁹¹ aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.626 din 20.08.2011 prevede măsuri de stopare a degradării și de sporire a fertilității solurilor prin modernizarea și extinderea sistemului de îmbunătățiri funciare, implementarea tehnologiilor moderne și a practicilor agricole prietenoase mediului.

În decembrie 2014, Guvernul RM a aprobat **conceptul sistemului informațional „Registrul solurilor din Republica Moldova”⁹²**, orientat spre stabilirea standardelor de reglementare privind datele colectate care determină starea solului, crearea unei baze de date și acumularea indicatorilor despre parametrii principali ai solului, valoarea lui pentru creditare, prestarea de servicii consumatorilor.

Programul național de protecție integrată a plantelor pentru anii 2018-2027 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 123 din 02.02.2018⁹³ prevede acțiuni de dezvoltare agriculturii durabile și respectiv asigurarea consumatorilor cu produse vegetale calitative și sigure, precum și asigurarea unui mediu sănătos de viață.

2.7 Schimbarea climei și resursele de apă

⁹¹ Monitorul Oficial Nr. 253-264 din 21.07.2017.

<https://www.legis.md/cautare/rezultate/100978>

⁹² Hotărârea Guvernului RM nr. 1001 din 10.12.2014 Monitorul Oficial Nr.372-384 din 19.12.2014.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48678&lang=ro

⁹³ Monitorul Oficial Nr. 40-47 din 09.02.2018

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=374176>

Politica statului în domeniul resurselor de apă are drept scop principal prevenirea degradării calității resurselor de apă în contextual fenomenului schimbărilor climatice, protecția și restabilirea mediului acvatic, asigurarea unei alimentări suficiente a populației cu apă de calitate bună pentru o utilizare durabilă, echilibrată și echitabilă a apei.

Strategia de mediu pentru perioada 2014-2023 prevede un obiectiv specific în acest domeniu pînă în 2023, de a asigura accesul a aproximativ 80% din populație la sisteme și servicii de aprovizionare cu apă și 65% la sistemele și serviciile de canalizare, alături de obiectivul de a asigura utilizarea rațională, protecția și conservarea resurselor naturale (apă, sol, subsol, floră și faună).

Volumul de apă disponibil în prezent în Moldova este de aproximativ 500 m³ pe cap de locuitor per an sau chiar mai puțin. Pragurile recomandate la nivel internațional definesc volumul de 1700 m³ pe cap de locuitor per an drept nivel sigur de disponibilitate a apei dulci regenerabile. Dacă volumul de apă disponibilă este mai mic de 1000 m³ pe cap de locuitor per an, lipsa apei poate împiedica dezvoltarea economică și poate afecta sănătatea și standardul de viață al populației. Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 ⁹⁴

Regulamentul privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau corpuri de apă pentru localitățile urbane

⁹⁴ Hotărârea Guvernului RM nr. 301 din 24.04.2014 Monitorul Oficial Nr.104-109 din 06.05.2014. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352740>

și rurale⁹⁵ stabilește cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale. Acest regulament este o transpunere parțială a **Directivei UE 91/271/CEE din 21 mai 1991 privind epurarea apelor urbane reziduale.**

O atenție specială s-a acordat sistemelor mici de apă potabilă prin aprobarea în 2016 **Hotărârii Guvernului RM nr.1466 Regulamentului sanitar privind sistemele mici de aprovizionare cu apă potabilă**⁹⁶.

Asigurarea utilizării raționale și durabile a resurselor de apă de suprafață și subterane, cât și protecția acestora prin monitorizarea și controlul asupra stării resurselor de apă, necesită crearea „Cadastrului de stat al apelor”, care este prevăzut în proiectul **Hotărârii Guvernului privind aprobarea Concepției Sistemului Informațional Automatizat „Cadastrul de stat al apelor”**⁹⁷.

Concepția Sistemului informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor” reprezintă o viziune asupra creării și funcționării spațiului informațional al domeniilor ce țin de protecția, gestionarea și evidența resurselor de apă de suprafață și subterane, a construcțiilor hidrotehnice și a zonelor protejate. În concepție sunt expuse principiile fundamentale de colectare și monitorizare a datelor, de prezentare a acestora, cerințele de bază față de conținutul funcțional al informației și descrierea

⁹⁵ Hotărârea Guvernului RM nr. 950 din 25.11.2013 Monitorul Oficial Nr.284-289 din 06.12.2013. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120783&lang=ro

⁹⁶ Monitorul Oficial Nr.60-66 din 24.02.2017 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102619&lang=ro

⁹⁷ Proiectul aprobat de Cabinetul de ministri la ședința din 23 octombrie 2019. <https://gov.md/ro/content/cu-privire-la-aprobarea-conceptului-sistemului-informational-automatizat-cadastrul-de-stat>

criteriilor interoperabilității datelor în cadrul sistemului și în afara acestuia.

Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016–2025, adoptat prin HG nr.1063/2016, își propune să contribuie la dezvoltarea sistemelor de apă și de canalizare și va juca un rol important în îmbunătățirea și atingerea nivelului calității vieții populației și accesului la apă potabilă sigură și sanitație îmbunătățită, acest scop fiind urmărit de **Strategia de alimentare cu apă și sanitație pentru 2014-2028**⁹⁸, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 199 din 20.03.2014 și **Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătate în Republica Moldova pentru anii 2016-2025**⁹⁹, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1063 din 16.06.2016.

Strategia de alimentare cu apă și sanitație pentru 2014-2028 actualizează **Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova pentru perioada anilor 2008-2025**¹⁰⁰ și promovează măsurile de dezvoltare durabilă și protecția mediului prin armonizarea cadrului legislativ național cu standardele UE.

Scopul privind creșterea calității apei destinate consumului prin asigurarea purității acesteia și excluderea riscurilor pentru sănătatea oamenilor este prevăzut în **Legea RM privind calitatea apei potabile**

⁹⁸ Monitorul Oficial nr.72-77 din 28.03.2014. <https://www.legis.md/cautare/ru/49191>

⁹⁹ Monitorul Oficial nr.314 din 20.09.2016. <https://www.legis.md/cautare/rezultate/95068>

¹⁰⁰ Hotărârea Guvernului RM nr. 662 din 13.06.2007 Monitorul Oficial Nr.86-89 din 22.06.2007. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=77970&lang=ro

¹⁰¹ aprobată pe data de 19.12.2019 în lectura finală de Parlamentul RM.

Prezentul proiect de Lege este elaborat în baza **Legii apelor**¹⁰² nr 272 din 27.12.2011.

Legea RM privind calitatea apei transpune Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman și transpune parțial Directiva 2013/51/Euratom a Consiliului din 22 octombrie 2013 de stabilire a unor cerințe de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa destinată consumului uman.

Măsuri care vizează atingerea obiectivelor de mediu stabilite pentru toate corpurile de apă și ecosisteme din bazin în vederea îmbunătățirii calității resurselor de apă sunt prevăzute în **Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru** a fost adoptat în 2017 prin Hotărârea Guvernului nr. 814 din 17.10.2017 ¹⁰³, iar pentru bazinul hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră în 2018 prin Hotărârea Guvernului nr. 955 din 03.10.2018 cu privire la aprobarea **Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră**.¹⁰⁴

Planurilor prevăd adoptarea mai multor acțiuni de prevenire a inundațiilor, activități

¹⁰¹ Proiectul Legii privind calitatea apei potabile. <https://www.moldpres.md/news/2020/01/03/20000040>

¹⁰² Monitorul Oficial nr.81 din 26.06.2012. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111963&lang=ro

¹⁰³ Monitorul Oficial Nr. 371-382 din 27.10.2017 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371992>

¹⁰⁴ Monitorul Oficial Nr. 448-460 din 07.12.2018. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371992>

ce se întreprind în timpul inundațiilor și acțiuni ce se întreprind după terminarea inundațiilor. O componentă-cheie a Planurilor reprezintă analiza principalelor presiuni și a impactului asupra corpurilor de apă, care rezultă din identificarea problemelor specifice și originea lor, ceea ce poate include corpurile de apă care riscă să nu atingă obiectivele de mediu stabilite.

În scopul protecției apelor de suprafață și subterane sau pentru conservarea habitatelor și a speciilor care depind în mod direct de apă a fost adoptată **Legea nr. 249 din 15 noiembrie 2018**¹⁰⁵ pentru modificarea Legii apelor nr. 272 din 27.12.2011, care prevede crearea Registrului zonelor protejate la nivelul districtelor bazinelor hidrografice.

Regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare este **prevăzută în Planului de acțiuni pentru anii 2018-2025 privind regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare**¹⁰⁶

Regionalizarea operatorilor sectorului dat va permite atragerea investițiilor pentru elaborarea și implementarea Planurilor de siguranță a apei, care reprezintă o abordare preventivă de management al riscului pentru asigurarea unei ape potabile sigure de la captare pînă la robinetul consumatorului.

Vor fi dezvoltate capacitățile autorităților publice locale privind inventarierea, evaluarea, delimitarea, înregistrarea și transmiterea în gestiune a bunurilor aferente furnizării/prestării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, ca rezultat vor fi aprobate listele de inventariere, evaluare, delimitare a

bunurilor și înregistrate în Registrul bunurilor.

2.8 Schimbarea climei și calitatea aerului atmosferic

Aerul atmosferic are o însemnătate vitală pentru mediu și sănătatea umană. Pentru a asigura o dezvoltare durabilă a mediului și a societății este necesar de a proteja aerul de impactul advers provocat de către poluanți. În ultimele decenii factorii antropici de poluare a aerului au început să depășească după amploare pe cei naturali, căpătând un caracter global. Emisiile în atmosferă a noxelor nu numai că distrug natura, afectează în mod negativ sănătatea umană, dar de asemenea, sunt potențiali de a modifica însăși proprietățile atmosferei, ce poate duce la consecințe ecologice și climatice nefaste.

Unul din obiectivele specifice ale **Strategiei de mediu pentru perioada 2014-2023**¹⁰⁷ constă în crearea sistemului de management integrat al calității aerului și reducerea emisiilor de poluanți în aer cu 30% pînă în anul 2023.

Hotărârea Guvernului nr. 373 din 24 aprilie 2018 cu privire la Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți¹⁰⁸ prevede formarea unei resurse informaționale privind date despre poluarea mediului, emisiilor de poluanți în aer, apă, sol și sursele difuze și transferului de deșeuri și poluanți precum și facilitarea accesului factorilor de decizie, instituțiilor publice, agenților economici dar și publicului larg la aceste informații.

¹⁰⁵ Monitorul Oficial Nr. 1-5 din 04.01.2019
<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=378706&lang=2>

¹⁰⁶ Hotărârea Guvernului RM nr. 355 din 27.09.2019
Monitorul Oficial Nr.352-359 din 29.11.2019.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119025&lang=ro

¹⁰⁷ Hotărârea Guvernului RM nr. 301 din 24.04.2014
Monitorul Oficial Nr.104-109 din 06.05.2014.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352740>

¹⁰⁸ Monitorul Oficial Nr. 133-141 din 27.04.2018
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=375165>

Cadrul normativ în domeniul protecției aerului atmosferic este unul preponderent învechit și este elaborat în baza strategiei pasive de protecție a aerului atmosferic, nu corespunde cerințelor actuale ale Uniunii Europene.

Reieșind din capacitățile actualului sistem de monitoring, livrarea datelor privind calitatea aerului atmosferic se face cu întârziere de o zi. Mai mult, acesta nu acoperă toate regiunile țării și nu oferă date reale în regim on-line. Astfel, actualul sistem de monitoring nu asigură informarea publicului privind nivelul de poluare a aerului în timp real, pe tot teritoriul țării. Acest fapt duce la necunoașterea nivelului de poluare și astfel nu se pot întreprinde măsuri adecvate de ameliorare a calității aerului atmosferic pe întreg teritoriu țării și înlăturarea pericolului asupra sănătății și mediului.¹⁰⁹

Proiectul Legii privind calitatea aerului atmosferic transpune Directiva 2008/50/EC privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa și Directiva 2004/107/EC privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul și hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător.

Proiectul **Legii privind calitatea aerului atmosferic**¹¹⁰ își propune crearea cadrului legal în vederea consolidării capacităților instituționale în identificarea și punerea în aplicare a celor mai eficiente

¹⁰⁹ Hotărârea Curții de Conturi nr.65 din 30 noiembrie 2017. Raportul auditului de mediu privind calitatea aerului în Republica Moldova.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99718&lang=ro

¹¹⁰ Proiectul Legii privind calitatea aerului atmosferic.

<https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=6537>

măsuri de reducere a emisiilor la niveluri care să minimizeze efectele nocive asupra sănătății umane și a mediului ambiant ca întreg, în scopul de a îmbunătăți monitorizarea și evaluarea calității aerului și de a garanta furnizarea informații cu privire la calitatea aerului atmosferic publicului în corespundere cu prevederile Directivelor Europene menționate mai sus.

Măsurile stabilite în proiectul legii privind calitatea aerului atmosferic vor contribui la:

- reducerea efectelor nocive ale poluării atmosferei și a mediului în ansamblu;
- reducerea formării oxidanților fotochimici, în particular a ozonului troposferic (O₃), care poate cauza daune culturilor agricole și vegetației prin reducerea ratelor de creștere;
- atenuarea schimbărilor climatice, prin vizarea poluanților care au o contribuție semnificativă la efectele climatice, precum și la poluarea atmosferică (cum ar fi componenta „negru de fum” a pulberilor în suspensie) sau prin promovarea măsurilor care combat simultan poluanții atmosferici și gazele cu efect de seră (ex. amoniacul și oxidul de azot).

Legea RM nr. 1540 din 25.02.1998 privind plata pentru poluarea mediului¹¹¹ are drept obiectiv crearea unui sistem de activitate economică în care devine neconvenabilă cauzarea oricărui prejudiciu mediului, prin stabilirea plății pentru emisiile de poluanți în aerul atmosferic ale surselor staționare.

¹¹¹ Monitorul Oficial Nr.54-55 din 18.06.1998.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108572&lang=ro

2.9 Măsuri de adaptare a sectorului de sănătate la schimbările climatice

Schimbarea climei are un impact direct asupra stării de sănătate a populației. Încălzirea climei extinde arealul de populare a vectorilor, astfel mai multe boli care în trecut nu erau caracteristice pentru Republica Moldova și pot deveni un fenomen frecvent. Totodată, schimbările climatice ar putea afecta și alte sectoare, cum ar fi agricultura și industria alimentară, ce ar putea duce la o descreștere a producției de alimente și afecta securitatea alimentară și afecta sănătatea populației.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a abordat problema adaptării sectorului de sănătate și a populației la schimbările climatice în **Strategia Națională de Sănătate Publică pentru anii 2014-2020**¹¹², adoptată prin Hotărârea Guvernului 1032 din 20.12.2013, care prevede adoptarea unui plan sectorial de adaptare și creștere a rezistenței instituțiilor medicale, a unui ghid pentru personalul medical și efectuarea instruirilor cadrelor medicale.

Legea RM nr.10 din 03.02.2009 privind supravegherea sănătății publice de stat¹¹³ și **Legea RM nr.93 din 05.04.2007 protecției civile și situațiilor de urgență**¹¹⁴ reglementează următoarele măsuri de adaptare la mediul înconjurător și la schimbările climatice: oferă îndrumări și

măsuri operaționale în caz de urgențe legate de sănătatea publică și abordează participarea operațională a protecției civile și serviciilor de urgență la atenuarea pericolelor.

Reducerea vulnerabilității și riscurilor pentru sănătate prin implementarea unor măsuri de adaptare a sectorului de sănătate la schimbările climatice, este scopul **proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei sectoriale de adaptare a Sistemului de sănătate la Schimbările climatice pentru anii 2018-2022**¹¹⁵.

În scopul creării unor mecanisme eficiente pentru prevenirea, avertizarea timpurie, gestionarea și depășirea efectelor fenomenelor meteo extreme (valuri de căldură, de frig, inundații) datorate schimbărilor climatice sunt planificate măsuri:

- de colaborare funcțională între sectoarele și instituțiile relevante în scopul fortificării capacităților de adaptare și utilizarea eficientă a resurselor disponibile;
- de implementare unui sistem informațional în domeniul sănătății mediului cu aspectele schimbărilor climatice în scopuri decizionale și accesului public la informație;
- de fortificare capacităților de supraveghere a bolilor infecțioase, inclusiv a celor condiționate de vectori și boli netransmisibile influențate de schimbările climatice.
- de *îmbunătățire a mecanismului* de monitorizare a fenomenelor extreme de

¹¹² Monitorul Oficial Nr.304-310 din 27.12.2013.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18438&lang=ro

¹¹³ Monitorul Oficial Nr.67 din 03.04.2009.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106570&lang=ro

¹¹⁴ Monitorul Oficial Nr.78-81 din 08.06.2007.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=24941&lang=ro

¹¹⁵ Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei sectoriale de adaptare a Sistemului de sănătate la Schimbările climatice pentru anii 2018-2022

<https://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=4943>

vreme și acțiunilor de adaptare la schimbările climatice,

În scopul îmbunătățirii capacității de adaptare la schimbările climatice a sectorului de sănătate, a fost elaborat „Ghidul de investigare și răspuns la izbucniri cauzate de consumul produselor alimentare și a apei nesigure”.¹¹⁶

2.10 Managementul durabil al deșeurilor în scopul reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră

Deșeurile rămân o sursă importantă de poluare a mediului în Republica Moldova și dacă nu se vor întreprinde măsuri concrete pentru stabilirea unui management adecvat al acestora în scopul evaluării riscurilor cu întreprinderea măsurilor eficiente în baza unui cadru legislativ, normativ și tehnic, în corespundere cu principiile directivelor Uniunii Europene, nu va fi realizat obiectivul reducerii necondiționate, pînă în anul 2030, a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite de la sectorul deșeurilor cu 38% și reducerea de gaze cu efect de seră condiționată pînă la 47% comparativ cu 1990.¹¹⁷

Politica națională în domeniul gestionării deșeurilor este axată pe dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare pentru protecția, în mod adecvat, a mediului înconjurător de efectele asociate cu

gestionarea deșeurilor generate de populație, întreprinderi și instituții, conform prevederilor **Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027**¹¹⁸, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248 din 10.04.2013.

Implementarea unui sistem informațional automatizat, care va asigura evidența cantitativă și calitativă a deșeurilor, cît și clasificarea lor conform unor coduri prevăzute în cadrul UE în scopul efectuării unui management mai eficient a deșeurilor este prevăzut de **Hotărârea Guvernului nr. 682 din 11.07.2018 cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Managementul deșeurilor”**.¹¹⁹

Pentru îmbunătățirea managementului durabil al deșeurilor și stabilirea mecanismului de promovare a măsurilor de reducere/eliminare a riscului asociat cu gestionarea neadecvată a deșeurilor electrice și electronice precum și în evaluarea riscurilor cauzate de acestea asupra mediului și asigurării dezvoltării durabile a fost aprobată **Hotărârea Guvernului nr. 212 din 07.03.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice**.¹²⁰

Prin aprobarea **Instrucțiunilor cu privire la ținerea evidenței și transmiterea a datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora**¹²¹, se urmărește

¹¹⁶ Raport privind implementarea Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020.

<http://madr.gov.md/ro/content/raport-privind-implementarea-strategiei-republicii-moldova-de-adaptare-la-schimbarea-climei>

¹¹⁷ Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pînă în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1470 din 30.12.2016.

¹¹⁸ Monitorul Oficial Nr.82 din 12.04.2013.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=67104&lang=ro

¹¹⁹ Monitorul Oficial Nr. 267-275 din 20.07.2018. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=376450>

¹²⁰ Monitorul Oficial Nr. 95-104 din 23.03.2018. http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102175&lang=ro

¹²¹ Hotărârea Guvernului nr. 501 din 29.05.2018. Monitorul Oficial Nr. 176-180 din 01.06.2018. http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108614&lang=ro

implementarea unui sistem de obținerea datelor statistice privind categoriile și cantitățile de deșeurii, care va contribui la un management eficient al deșeurilor. În urma prelucrării datelor despre deșeurile generate se va putea face o analiză asupra situației actuale a țării și depistarea punctelor slabe pentru elaborarea unor soluții pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu.

Proiectul **Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje**¹²² în vederea executării **Legii nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile**¹²³. reglementează gestionarea ambalajelor și deșeurilor de ambalaje în scopul prevenirii sau reducerii impactului asupra mediului și sănătății umane.

În scopul consolidării cadrului normativ de mediu și a altor acte aferente activității de incinerare și co-incinerării a deșeurilor asigurând realizarea operațiunilor propuse în mod sigur pentru mediu a fost aprobată **Legea Nr. 116 din 15.08.2019 pentru modificarea Legii nr. 209 din 29.07.2016 privind deșeurile**.¹²⁴

Datorită reglementărilor de incinerare și co-incinerare va fi posibilă producerea de energie din deșeurii ce nu pot fi reciclate dar pot genera energie calorică, iar deșeurile medicale și deșeurile animaliere necesită intervenții urgente, care în prezent sunt îngropate și poluează apa și solurile.

Asigurarea unei funcționări corecte a cerințelor sanitar-veterinare privind

¹²²Proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje.

<http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&id=4641>

¹²³Monitorul Oficial Nr.459-471 din 23.12.2016.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118272&lang=ro

¹²⁴ Monitorul Oficial Nr. 306-309 din 11.10.2019.

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117948&lang=ro

colectarea, transportarea, depozitarea, prelucrarea, folosirea, eliminarea subproduselor de origine animală nedestinate consumului uman, precum și plasarea pe piață a acestora sau diminuarea și eliminarea oricăror riscuri pe care acestea le pot prezenta pentru sănătatea animală sau umană, inclusiv prevenirea apariției și răspîndirii bolilor contagioase pentru animale este domeniul de aplicare a **Legii RM nr.129 din 19.09.2019 privind subprodusele de origine animală și produsele derivate ce nu sunt destinate consumului uman**.¹²⁵

Legea privind subprodusele de origine animală și produsele derivate ce nu sunt destinate consumului uman transpune prevederile Regulamentului (CE) nr.1069/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 21.10.2009 de stabilire a unor norme sanitare privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sunt destinate consumului uman.

Regulamentul sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală¹²⁶ aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.696 din 11.07.2018 stabilește cerințe privind colectarea separată pe tipuri, împachetarea, etichetarea, stocarea temporară, transportarea în cadrul instituțiilor producătoare, tratarea și eliminarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, o atenție deosebită acordându-se deșeurilor periculoase pentru a preveni afectarea stării de sănătate a populației,

¹²⁵ Monitorul Oficial Nr. 315-319 din

25.10.2019. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118406&lang=ro

¹²⁶ Monitorul Oficial Nr.295-308 din 10.08.2018.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108829&lang=ro

beneficiarilor și prestatorilor de servicii medicale precum și contaminarea mediului

2.11 Protecția Civilă în Situațiile Excepționale

Managementului riscului de dezastru este un element essential în adaptare la Schimbările Climatice.

Prin **Hotărârea Guvernului nr.137 din 27.02.2019 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență**¹²⁷ se modifică denumirea Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale în Inspectoratul General pentru Situații de Urgență. Regulamentul reflectă statutul juridic al Inspectoratului, misiunea, domeniile de activitate, funcțiile de bază, atribuțiile, drepturile cu care se investește pentru a-și putea realiza funcțiile și organizarea activității acestuia.

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență este o autoritate publică, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care execută, în condițiile legii, sarcini în domeniul protecției populației, teritoriului, mediului înconjurător și proprietății în caz de pericol sau declanșare a situațiilor excepționale. Inspectoratul General pentru Situații de Urgență va sesiza organul supravegherii de stat în domeniu și alte autorități competente, în cazul identificării unui pericol iminent pentru viața, sănătatea oamenilor și care pot conduce la distrugerea valorilor materiale și a mediului înconjurător.

În vederea implementării obiectivelor specifice Ministerului Apărării, precum

dezvoltarea capabilităților în managementul dezastrilor și ridicarea nivelului de interoperabilitate cu structurile militare ale statelor occidentale a fost aprobat **Planul Individual al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2017-2019** prin Hotărârea Guvernului 736 din 13.09.2017¹²⁸.

O atenție deosebită va fi acordată intensificării cooperării în cadrul Programului NATO „Știință pentru pace și securitate” în domeniul de interes comun pentru Republica Moldova și NATO, inclusiv prin implementarea proiectelor noi. Printre prioritățile pentru cooperarea științifică sunt securitatea mediului ambiant și securitatea energetică.

Pentru asigurarea activității eficiente a Centrului de Dirijare în Situații Excepționale și a comisiilor pentru situații excepționale din cadrul autorităților administrației publice centrale și locale, a fost aprobată **Hotărârea Guvernului nr.595 26.06.2018**.¹²⁹ **pentru aprobarea Regulamentului-tip privind organizarea și funcționarea serviciului (postului) teritorial de salvatori și pompieri.** Prezentul Regulament are ca scop organizarea și funcționarea posturilor teritoriale de salvatori și pompieri din subordinea autorităților administrației publice locale, sporirea securității la incendii, avînd ca sarcină de bază realizarea activității de salvare a persoanelor, prevenire și lichidare a incendiilor și/sau altor situații excepționale, produse în zona de intervenție.

În vederea asigurării reacționării operative la situațiile de urgență, a fost extins proiectul „Îmbunătățirea infrastructurii de operare a **Serviciului**

¹²⁸ Monitorul Oficial Nr. 335-339 din 15.09.2017.
<http://lex.justice.md/md/371445/>

¹²⁹ Monitorul Oficial Nr. 235-244 din 29.06.2018.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=376200>

¹²⁷ Monitorul Oficial Nr. 86-92 din 08.03.2019.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113037&lang=ro

Mobil de Urgență, Resuscitare și Descarcerare – SMURD” și a fost transferată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne Agenția Rezerve Materiale.¹³⁰

Misiunea Agenției constă în realizarea prerogativelor statului ce țin de implementarea politicii în domeniul rezervelor materiale de stat și de mobilizare, create în scopul intervenirii operative pentru apărarea țării, protecția populației și a economiei în situații excepționale determinate de calamități naturale, epidemii, epizootii, accidente industriale sau nucleare, fenomene sociale sau economice, conjuncturi externe și în caz de război, precum și recepționării/distribuirii de ajutoare umanitare, trimise în adresa statului.

Inundațiile din 2008 au cauzat țării prejudicii în valoare de circa 120 milioane dolari SUA, iar cele din 2010 au avut un impact economic negativ asupra produsului intern brut în valoare de circa 0,15%, daunele și prejudiciile totale fiind estimate la aproximativ 42 milioane dolari SUA.

Inundațiile sunt fenomene naturale care pot fi prevenite, astfel, unele activități umane cum ar fi extinderea așezărilor umane și de bunuri economice în zone inundabile, acumularea apei, utilizarea terenurilor și schimbările climatice contribuie la creșterea probabilității și a efectelor negative ale inundațiilor.

Hotărârea Guvernului Nr. 590 din 21.06.2018 cu privire la aprobarea Conceptului reformei sistemului național

¹³⁰ Hotărârea Guvernului nr.946 din 03.10.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Rezerve Materiale. Monitorul Oficial Nr. 398-399 din 19.10.2018. <http://lex.justice.md/md/377612%20/>

de gestionare, prevenire și reducere a consecințelor inundațiilor¹³¹ schimbă modul de abordare a problemei privind apărarea împotriva inundațiilor, trecând de la formele defensive de acțiune la cele de gestionare.

Scopul Conceptului este crearea sistemului de management al riscului la inundații prin stabilirea gestionării, prevenirii și reducerii a consecințelor riscului de inundațiilor.

Printre obiectivele conceptului reformei sistemului național de gestionare, prevenire și reducere a consecințelor inundațiilor este:

- generalizarea informației existente în domeniul gestionării, prevenirii și reducerii consecințelor inundațiilor și identificarea instrumentelor și căilor de soluționare relevante reieșind din situația existentă;
- stabilirea principiilor fundamentale și obiectivelor specifice întru asigurarea populației și a localităților Republicii Moldova de efectele negative ca urmare a inundațiilor;
- stabilirea cadrului juridic și instituțional existent pentru gestionarea dezastrelor inundațiilor în situații de risc, care în mare parte este orientat spre răspunsul de urgență și nu pe prevenirea riscurilor și a pericolelor;
- evaluarea impactului social, economic și de mediu al inundațiilor asupra vieții cetățenilor Republicii Moldova și a dezvoltării economice a țării.

¹³¹ Monitorul Oficial Nr. 235-244 din 29.06.2018. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=376195>

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Broșura face parte din proiectul numărul 610667-PPE-1-2019-1-MDEPPJMO-PROIECT, Promovarea Integrării Europene a Republicii Moldova cu accentul specific asupra sectorului agricol. Aceasta explică modul în care UE acționează la capitelele Politică agricolă Comună și Naționalizarea Obiectivelor de dezvoltare Durabilă în RM.

Această broșură a fost pregătită de:

Elena SIMCIUC
Natalia ZAMFIR
Ionel Mugurel JITEA

Opiniile prezentate în acest document sunt ale autorilor și nu neapărat reprezintă poziția Uniunii Europene

Date de contact:

simciuc.elena@gmail.com
nataly.zamfir@yahoo.com
mjitea@usamvcluj.ro

Disclaimer: "Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta."

Denumirea proiectului: Promovarea Integrării Europene a Republicii Moldova cu accentul specific asupra sectorului agricol

Acronim EUAGRO

Numărul de referință: 610667-PPE-1-2019-1-MDEPPJMO-PROIECT

Data de începere: 16 octombrie 2019

Durată: 24 Luni

Instituția beneficiară Universitatea Agrară de Stat din Moldova (UASM)

Pagina oficială a proiectului:
<http://euagro-project.eu/>

Chișinău, 2020

48 p – 21 × 29,7 cm

Reproducerea este permisă. Pentru orice utilizare sau reproducere a fiecărei fotografii în parte, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorului drepturilor de autor, Elena Simciuc.